

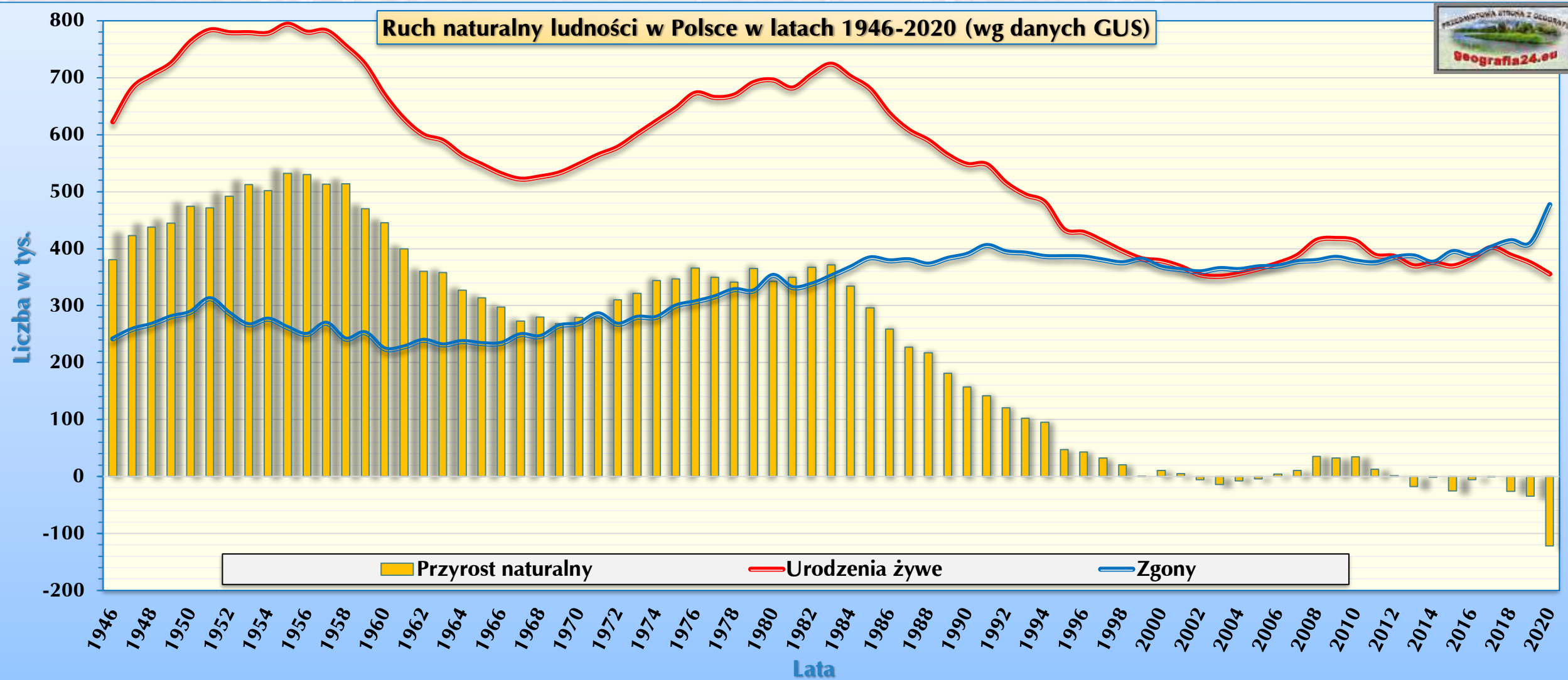
II. Ludność i urbanizacja w Polsce

2. Struktura demograficzna ludności Polski

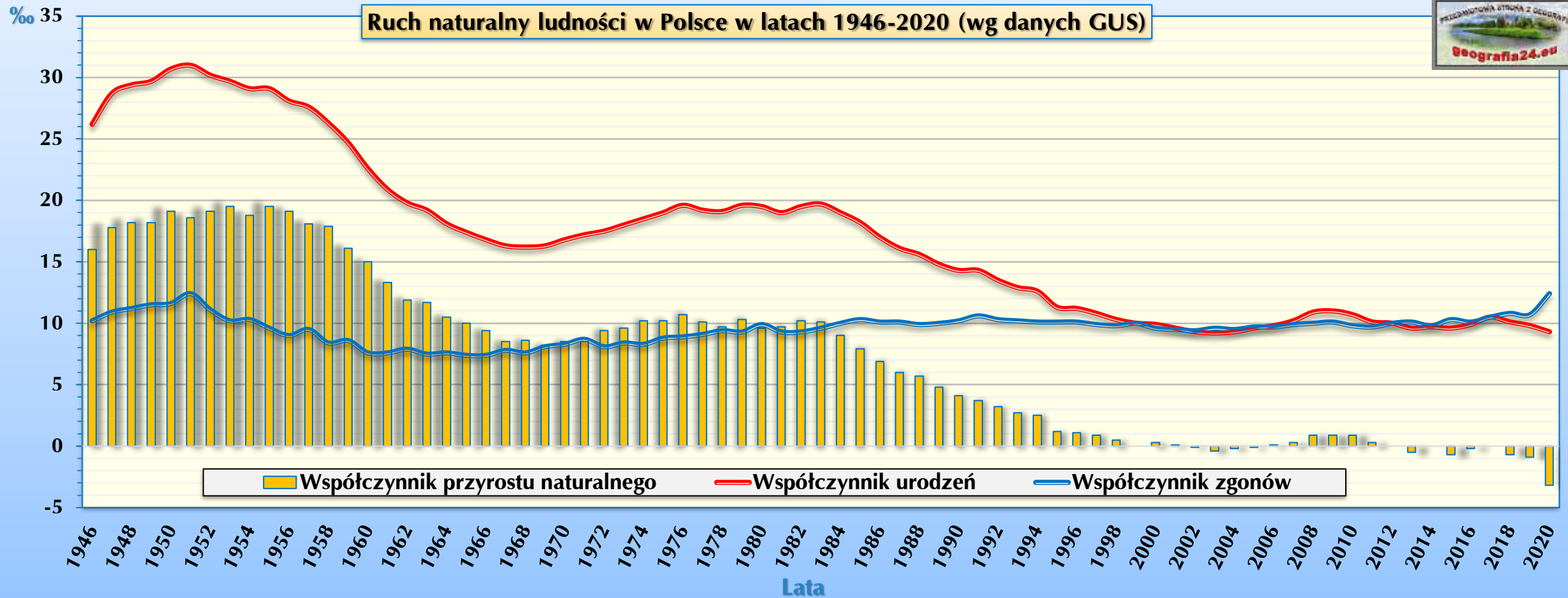
Przyrost naturalny w Polsce

→ Najważniejszym czynnikiem wpływającym na zmiany liczby ludności naszego kraju jest **przyrost naturalny** (różnica między liczbą **urodzeń** a liczbą **zgonów** w danym okresie, czyli faktyczny przyrost ludności w społeczeństwie, ale nie uwzględniający migracji).

Przyrost naturalny i współczynnik przyrostu naturalnego

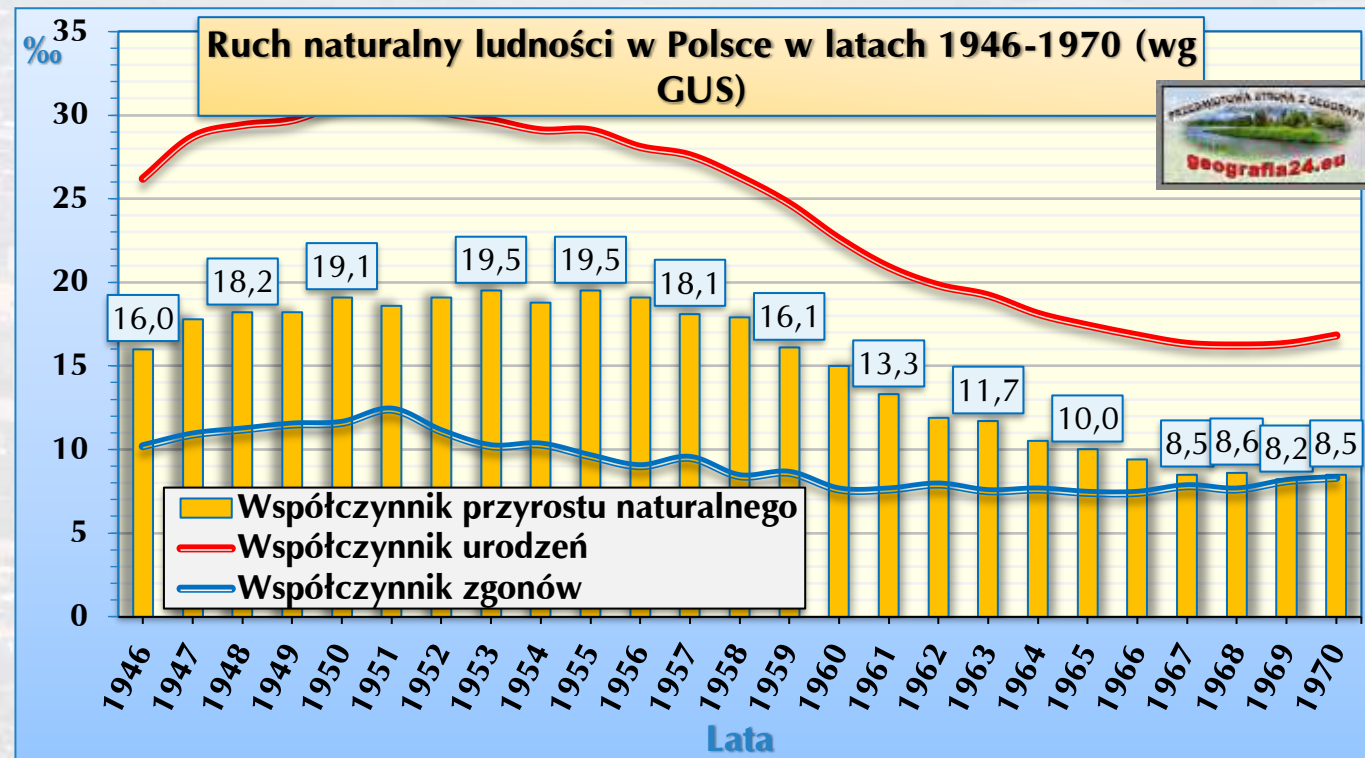
- W celu dokonania dokładniejszej analizy posługujemy się zwykle **współczynnikiem przyrostu naturalnego** (przyrost naturalny w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców; wyrażony w promilach).
- W sytuacji kiedy współczynnik przyrostu naturalnego cechuje:
  - **wysoka wartość**, mówimy o **wyżu demograficznym**,
  - **niska wartość**, mówimy o **niżu demograficznym**.

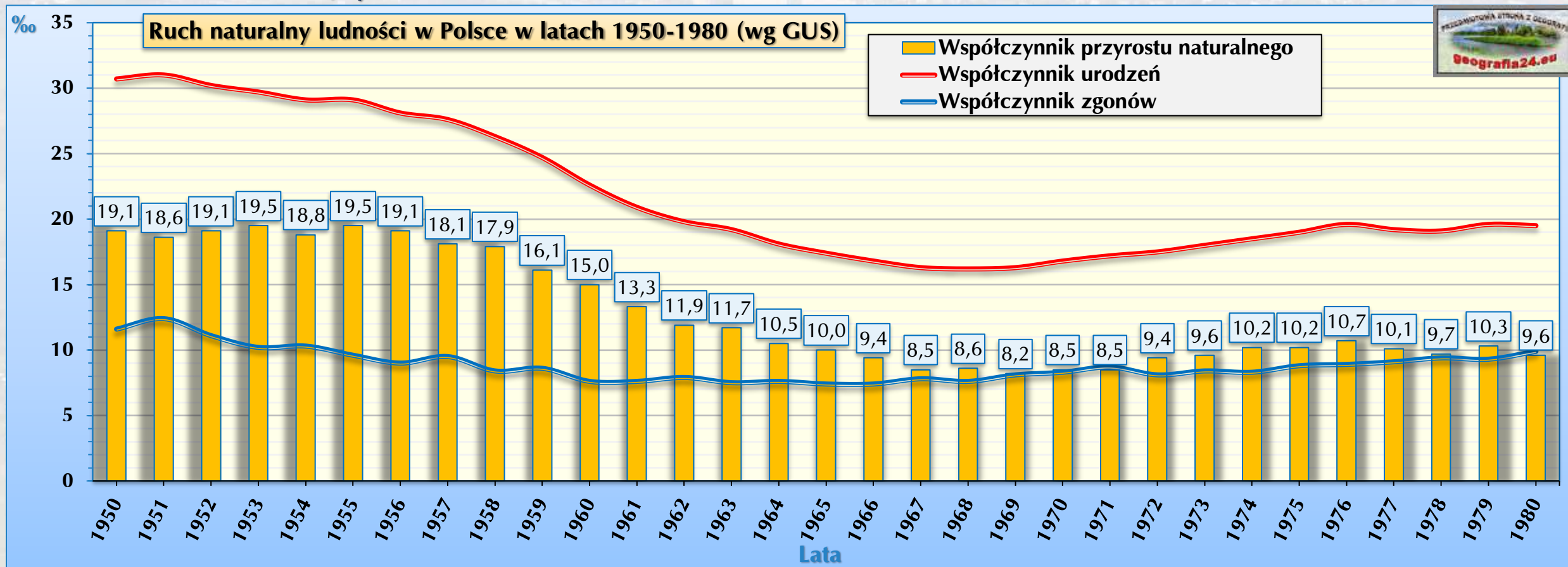
Zmiany przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 1946-1959

- Najwyższy współczynnik przyrostu naturalnego wystąpił w latach 1950-1958 i wynosił:
  - 19,1‰ w 1950 r.,
  - 19,5‰ w 1955 r.,
  - 17,9‰ w 1958 r.;
- był to **pierwszy powojenny wyż demograficzny**;
- nastąpił głównie w wyniku wyrównywania strat wojennych:
  - był to tzw. **przyrost kompensacyjny**;
- istotny był także fakt:
  - wysokiej dzietności kobiet (podobnie jak przed wojną),
  - stosunkowo słabej świadomości na temat planowania rodziny,
  - dużej religijności w społeczeństwie;
- był nietypowy: wysoka wartość przyrostu naturalnego wystąpiła przy bardzo niekorzystnej strukturze demograficznej:
  - wiele młodych osób zginęło w okresie wojny,
  - wielu emigrantów nie chciało wracać do Polski, w której panował ustrój komunistyczny.

Zmiany przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 1960-1969

- W latach sześćdziesiątych przyrost naturalny w Polsce obniżył się – obserwowaliśmy **niż demograficzny**:
  - w 1960 roku współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł 15,0‰,
  - w 1965 roku współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł 10,0‰,
  - w 1969 roku współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł 8,2‰ (największe minimum lat 50., 60. i 70.);
- stan ten był następstwem niskiego przyrostu naturalnego z okresu II wojny światowej (w wiek rozrodczy weszły osoby urodzone w czasie wojny).

Zmiany przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 1970-1984

→ W latach siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych przyrost naturalny w Polsce ponownie podwyższył się (był on jednak niższy niż w latach 50.) – nastąpił kolejny, drugi po wojnie **wyż demograficzny** – współczynnik przyrostu naturalnego wynosił:

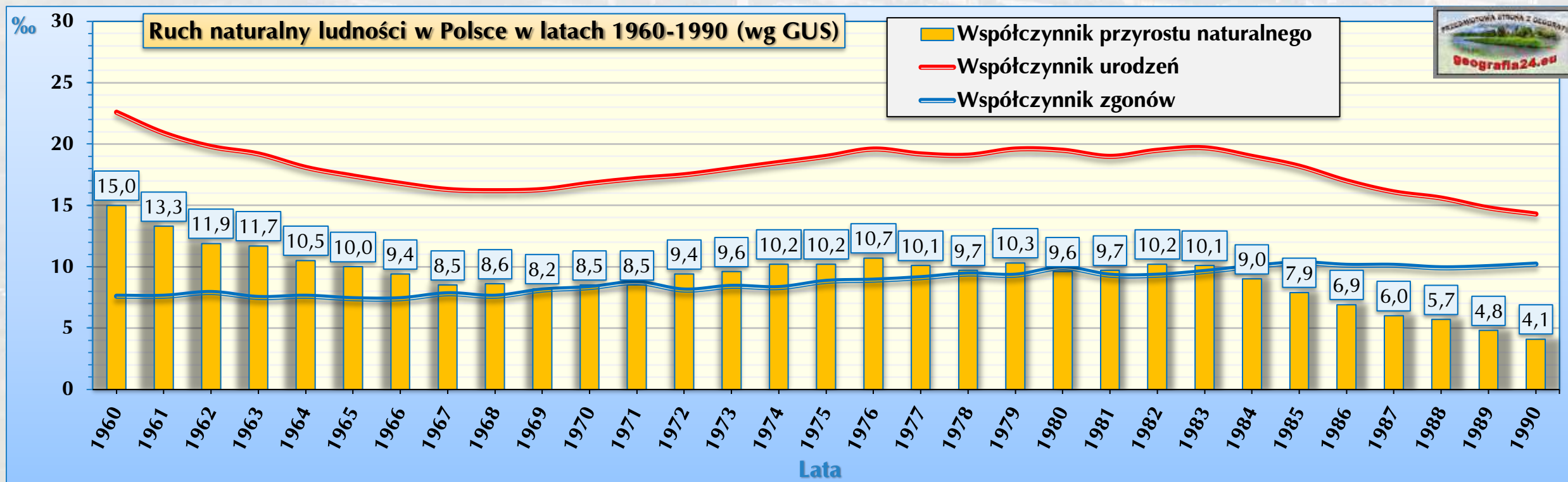
→ 8,5‰ w 1970 r., 10,7‰ w 1976 r. (największe maksimum od początku lat 70. do dziś), 9,6‰ w 1980 r. i 7,9‰ w 1985 r.;

→ stan ten był następstwem wejścia w wiek rozrodczy licznych osób należących do roczników z lat 50.:

→ zjawisko to określamy mianem **“echa wyżu demograficznego”**,

→ była to tym samym konsekwencją wyżu kompensacyjnego z lat pięćdziesiątych

→ zgodnie z prawidłowością mówiącą, iż **“wyż rodzi wyż”**.

Zmiany przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 1985-2005

→ W połowie lat 80. przyrost naturalny w Polsce ponownie obniżał się – nastąpił kolejny, drugi po wojnie **niż demograficzny**, trwający do ok. 2004 r. – współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł:

→ 7,9‰ w 1985 r., 4,1‰ w 1990 r., 1,2‰ w 1995 r., 0,3‰ w 2000 r., -0,4‰ w 2003 r. i -0,1‰ w 2005 r.;

→ stan ten był następstwem wejścia w wiek rozrodczy mniej licznych osób należących do roczników z lat 60.:

→ było to tym samym konsekwencją niżu demograficznego z lat pięćdziesiątych, zgodnie z prawidłowością mówiącą, iż “niż rodzi niż”;

→ dodatkowo – tak silny spadek przyrostu naturalnego musiał mieć i miał inne przyczyny:

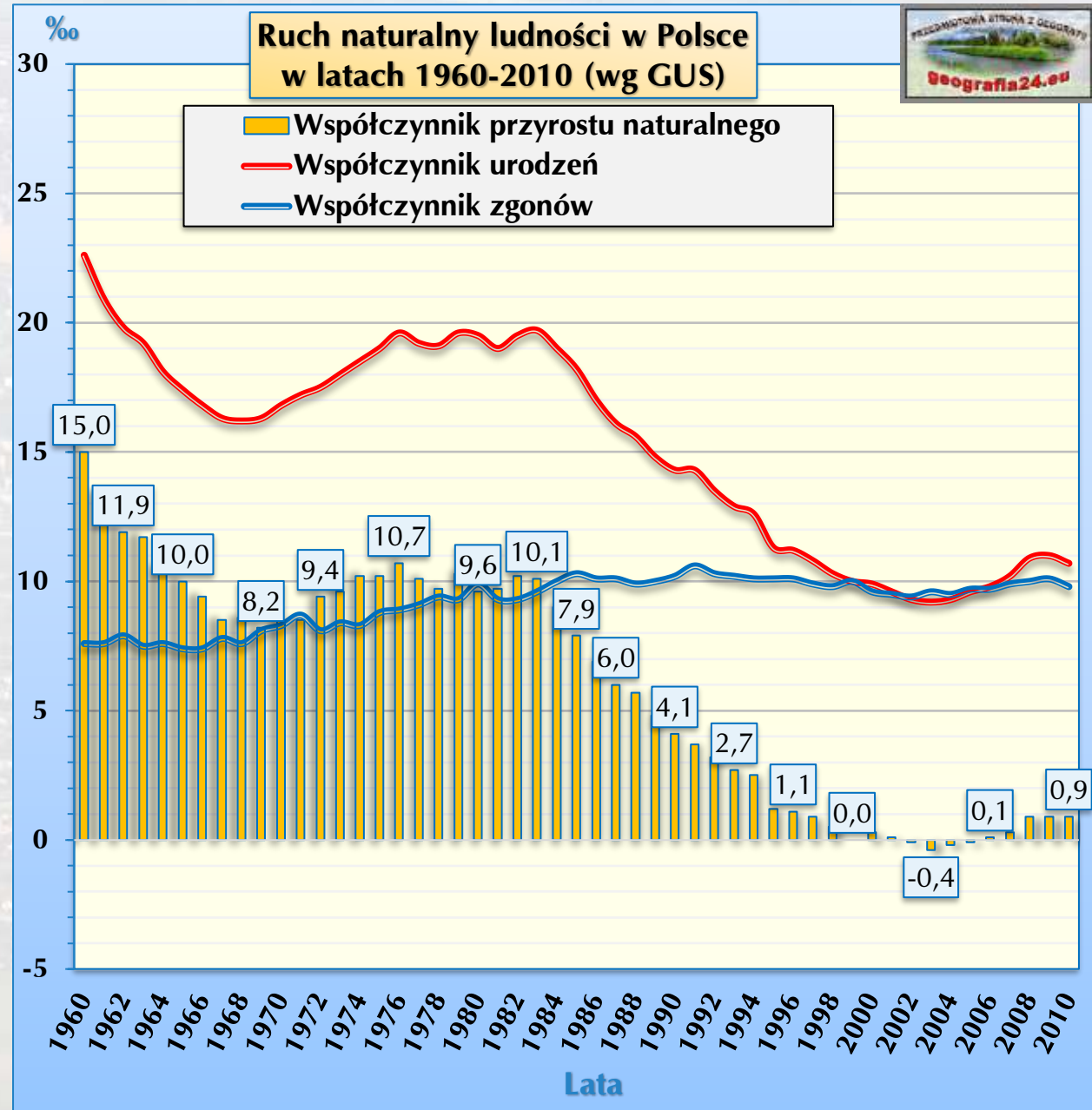
→ zmiana modelu rodziny, początkowo na 2+2 a od połowy lat 90. na 2+1,

→ chęć osiągnięcia najpierw dobrego wykształcenia (wzrost aspiracji zawodowych, głównie kobiet), następnie zdobycia pracy, mieszkania... i w końcu dziecka,

→ problemy ekonomiczne (brak pracy i niestabilna sytuacja ekonomiczna),

→ upowszechnienie się konsumpcyjnego stylu życia,

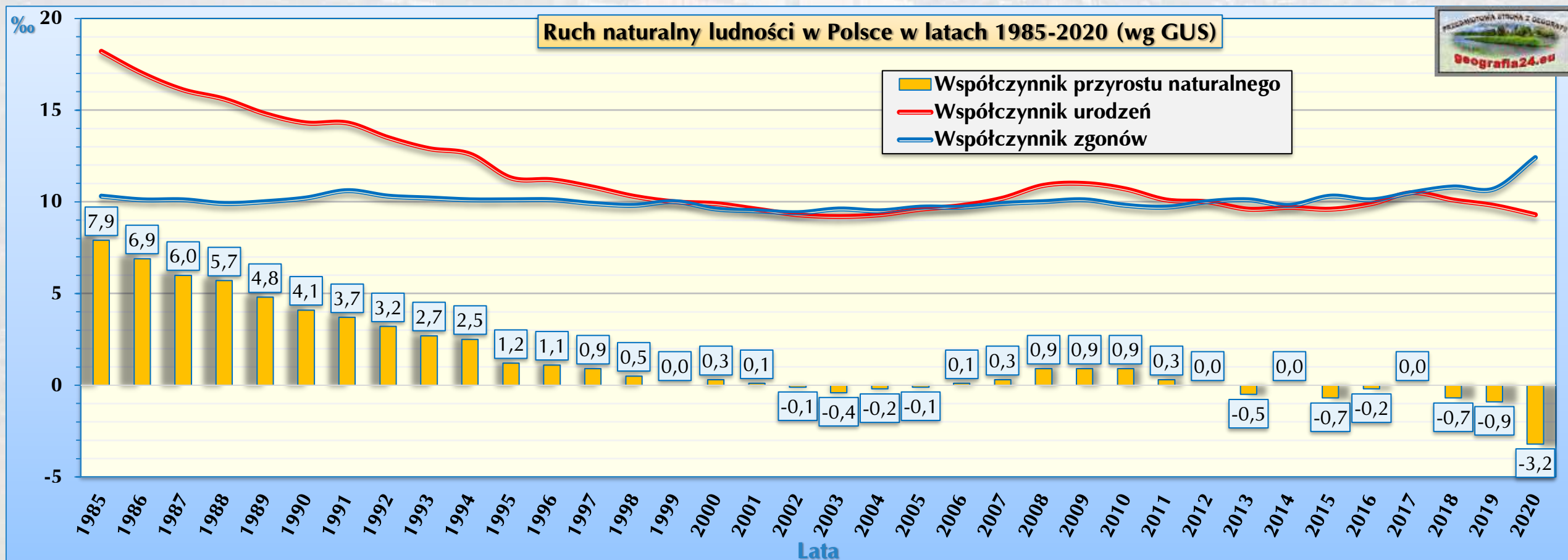
→ powszechność antykoncepcji.

Zmiany przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 2006 - 2011

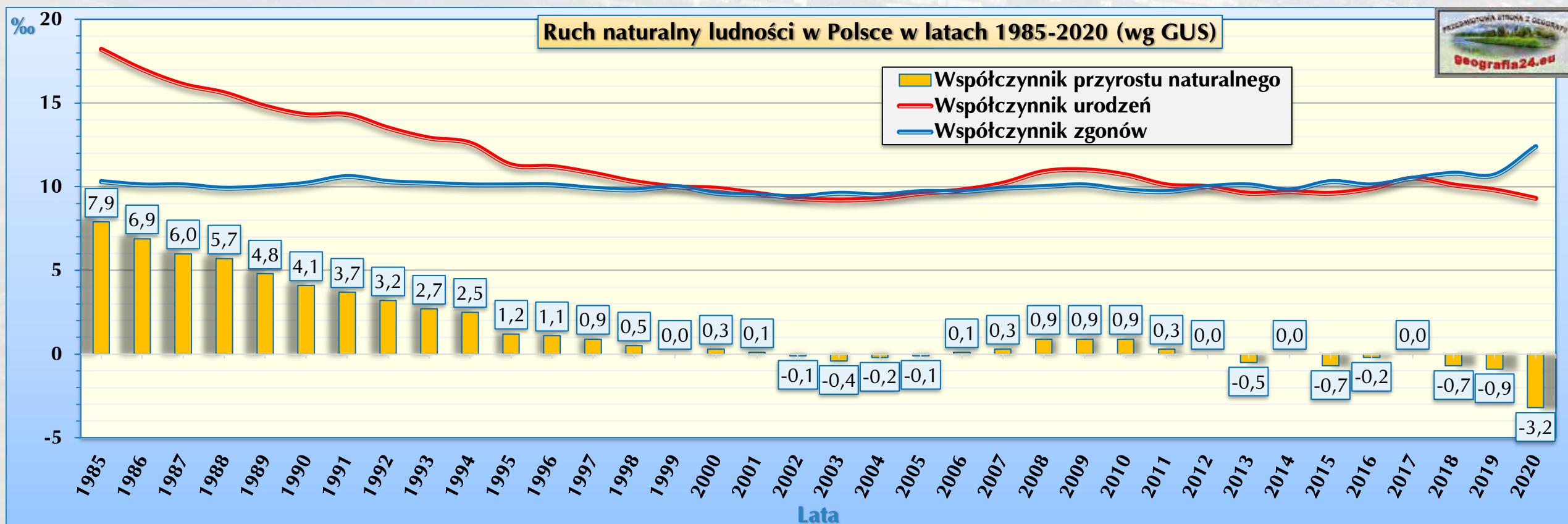
- W latach 2006 – 2011 przyrost naturalny w Polsce nieco się podwyższył, osiągając wartości dodatnie, choć trudno w tym przypadku mówić o typowym wyżu demograficznym:
  - +0,1‰ w 2006 r., +0,9‰ w 2008 r., +0,9‰ w 2010 r. i +0,3‰ w 2011 r.;
- stan ten był następstwem wejścia w wiek rozrodczy licznych osób należących do roczników z lat 70. i 80.;
- niestety powody poprzednio przytoczone, występujące od lat 90. (model rodziny 2+1, chęć robienia kariery, kształcenia się i zadbania w pierwszej kolejności o siebie), spowodowały, że wartość współczynnika demograficznego była niska.

Wartość współczynnika przyrostu demograficznego od 2013 roku

- Aktualnie widoczny jest znów spadek przyrostu naturalnego – tym samym obserwujemy postępujący niż demograficzny – współczynnik przyrostu naturalnego jest ujemny i wyniósł:
  - -0,5‰ w 2013 r., +0,0‰ w 2014 r., -0,7‰ w 2015 r., -0,2‰ w 2016 r., zaś w 2020 roku – -3,2 ‰.
- Niestety nawet specjalne programy społeczne, np. 500+ nie będą w stanie odwrócić tej negatywnej tendencji.
- Jest to skutkiem faktu, że:
  - w latach 90. “roczniki” były mało liczne (osoby wtedy urodzone przy modelu 2+1 lub 2+0 posiadają małą ilość dzieci),
  - w latach 50. “roczniki” były bardzo liczne (one obecnie i w przyszłości będą wpływać na współczynnik zgonów w kraju).

Współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce

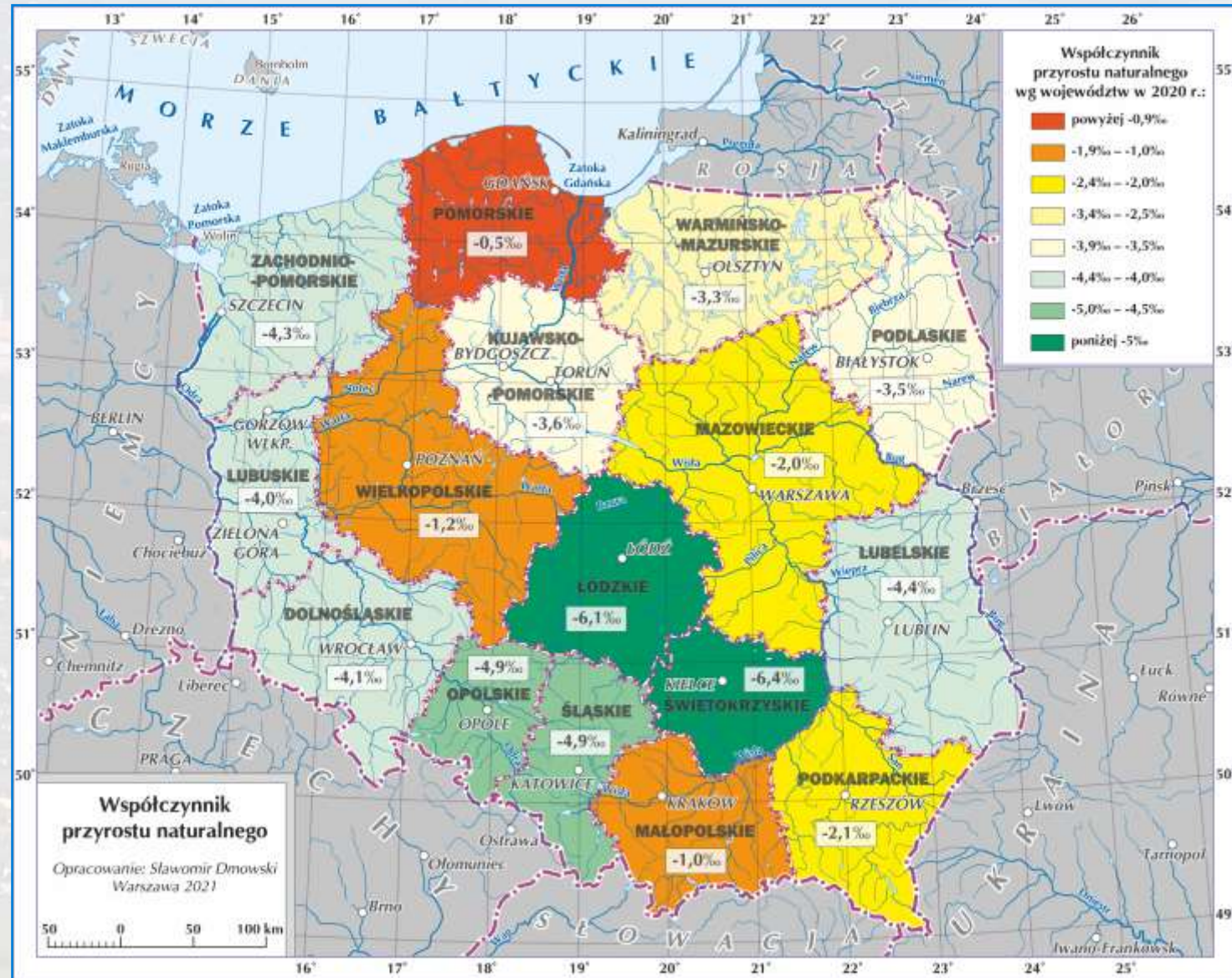
→ W 2020 roku **współczynnik przyrostu naturalnego** był o około 1-2‰ niższy niż jeszcze kilka lat wcześniej:

→ **najwyższy** – na niewielkim “minusie” zanotowano w (we wszystkich tych województwach w 2016 r. był na “plusie”):

- województwie pomorskim: -0,5‰,
- województwie wielkopolskim: -1,2‰,
- województwie małopolskim: -1,0‰,
- województwie mazowieckim: -2,0‰,
- województwie podkarpackim: -2,1‰,

→ **najniższy** wystąpił natomiast w (w 2016 roku był w nich jedynie na niewielkim “minusie”):

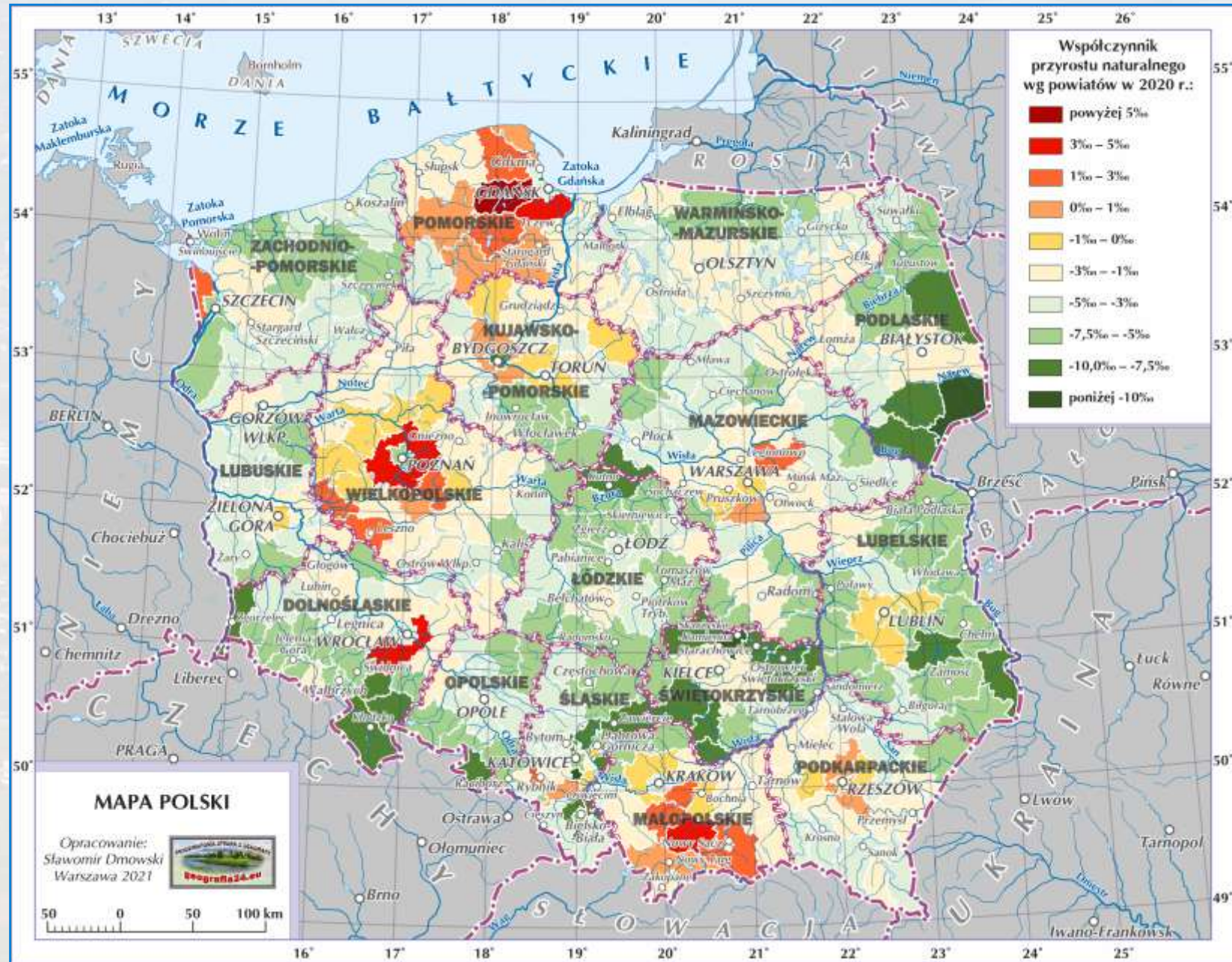
- województwie świętokrzyskie: -6,4‰,
- województwie łódzkim: -6,1‰,
- województwie opolskim: -4,9‰,
- województwie śląskim: -4,9‰,
- województwie lubelskim: -4,4‰,
- województwie zachodniopomorskim: -4,3‰,
- województwie dolnośląskim: -4,1‰,
- województwie lubuskim: -4,0‰.

Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego

- W rozkładzie terytorialnym wartość obecnego współczynnika przyrostu naturalnego wykazuje dalej pewną prawidłowość, w której jego wartość jest:
  - niższa na terenach miejskich i o wyższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego;
  - jego wartość w miastach w 2020 r. kształtowała się na poziomie -3,8‰;
  - spowodowane jest to większym znaczeniem w tej grupie, m.in.:
    - konsumpcyjnego charakteru życia,
    - modelu rodziny małodziejnej,
    - mniejszym zaś poczuciem wartości religijnych;
  - wyższa na terenach wiejskich i o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego,
  - jego wartość na wsi w 2020 r. kształtowała się na poziomie -2,3‰.

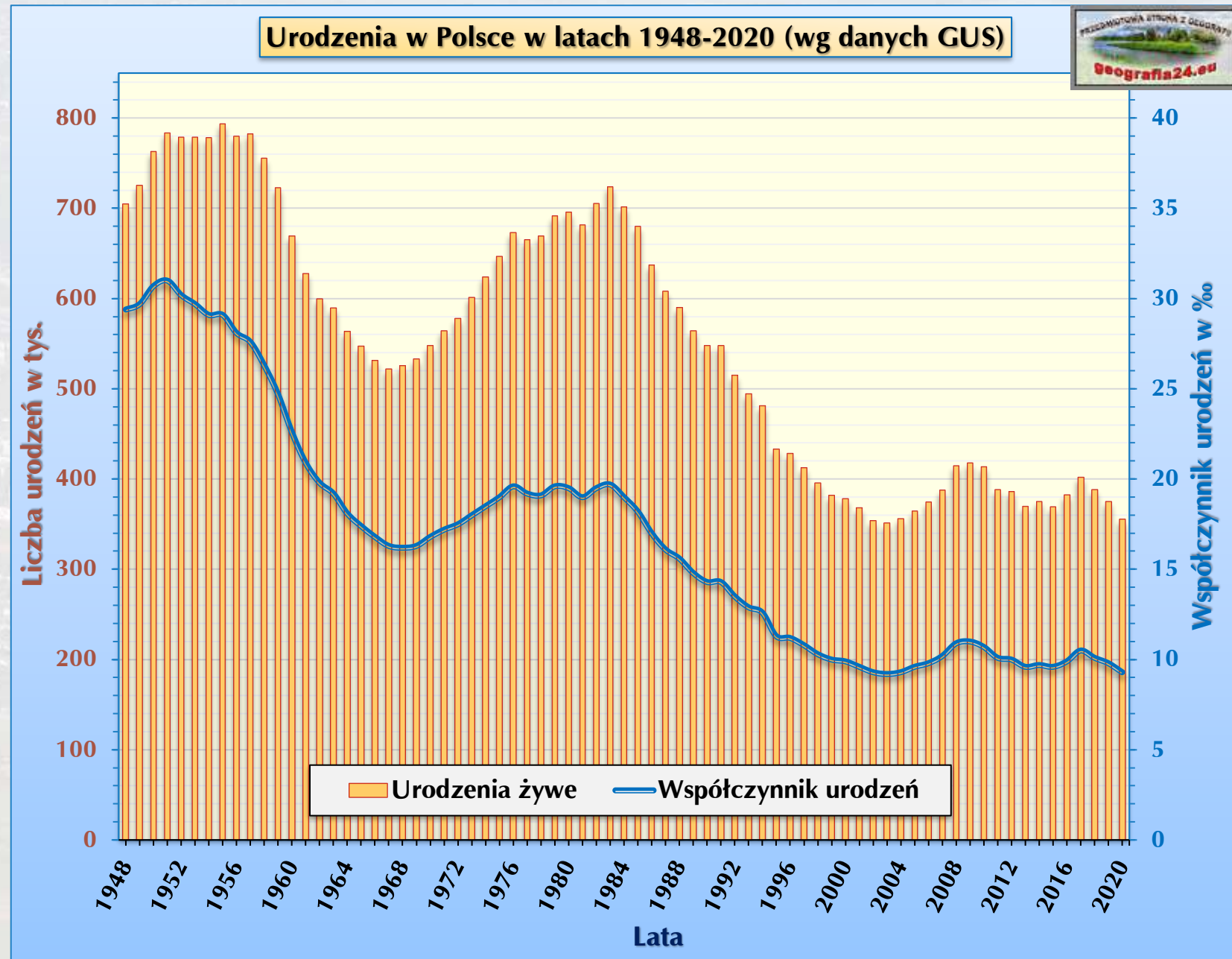

Urodzenia i współczynnik urodzeń

→ Współczynnik urodzeń w Polsce wywarł decydujący, największy wpływ na znaczny spadek przyrostu naturalnego w ostatnich latach – jego wartość niestety wykazuje w ostatnich latach tendencję spadkową (po chwilowym wzroście w latach 2006-2009 – kiedy następowała realizacja tzw. urodzeń “odłożonych”) i wyniosła:

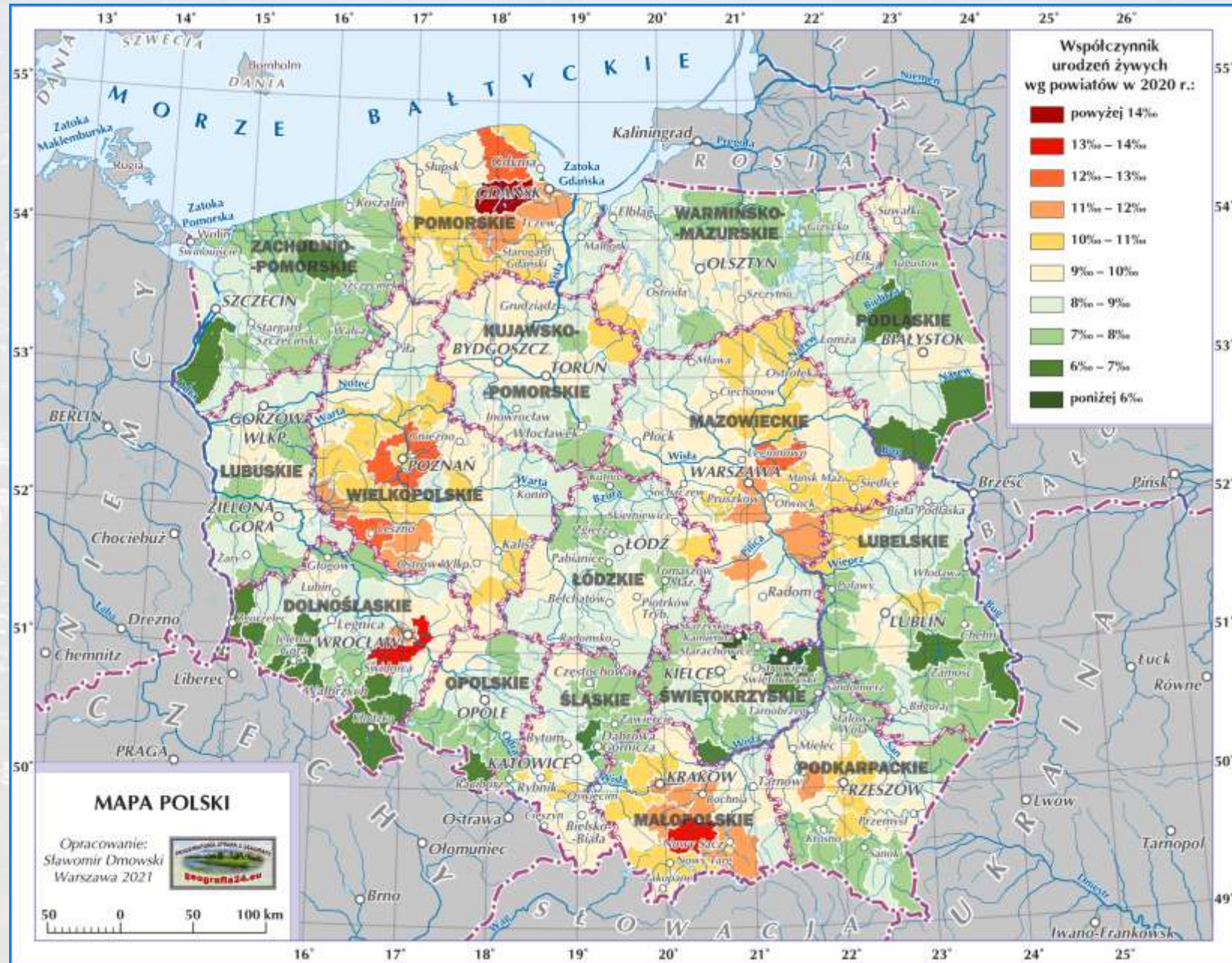
- 29,1‰ w 1955 r. (793,8 tys.),
  - 9,9‰ w 2000 r. (378,3 tys.),
  - 9,2‰ w 2003 r. (351,1 tys.) – wartość najmniejsza w okresie powojennym,
  - 11,0‰ w 2009 r. (417,6 tys.),
  - 9,3‰ w 2020 r. (355,3 tys.),
- Współczynnik urodzeń był w 2020 r. na wsi wyższy niż w miastach:
- wieś: 10,2‰,
  - miasta: 9,8‰.

Współczynnik urodzeń w Polsce

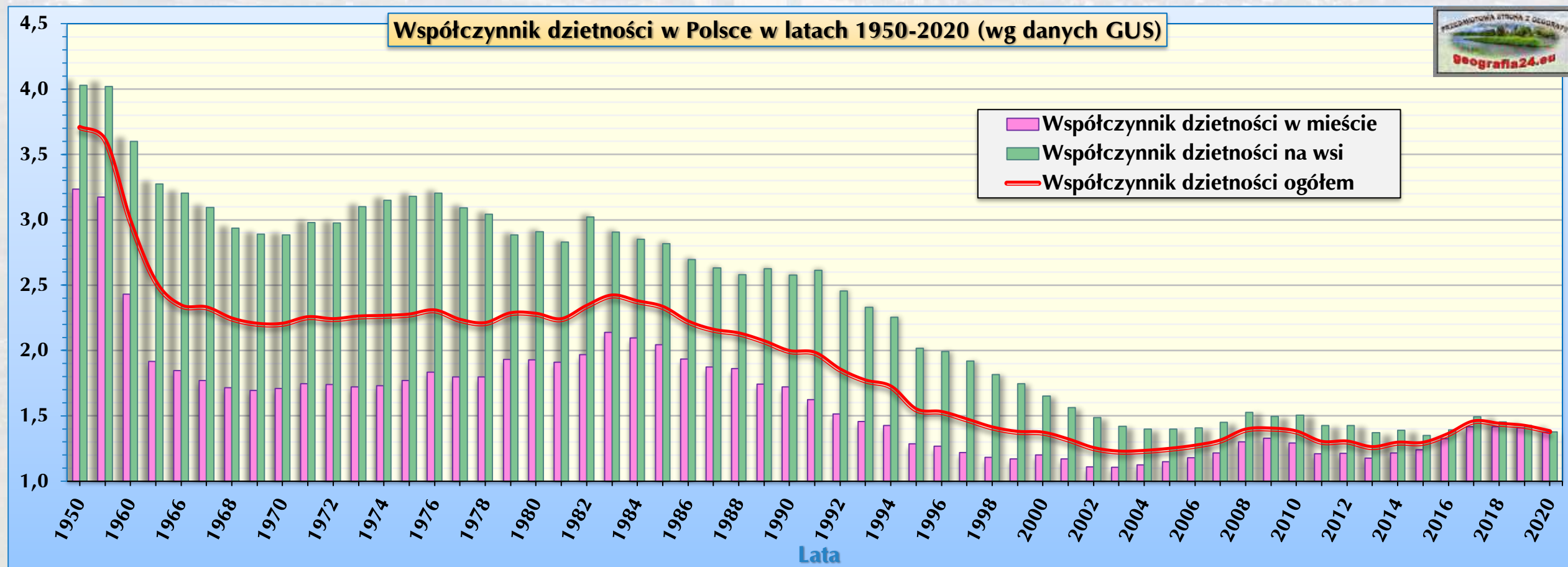
→ Najwyższe wartości współczynnika urodzeń występują w rejonach występowania najwyższego współczynnika przyrostu naturalnego.

Współczynnik dzietności w Polsce

- Niska liczba urodzeń nie gwarantuje – już od około 25 lat – *“prostej zastępowalności pokoleń”*, od 1989 r. trwa **okres depresji urodzeniowej**.
- W 2020 r. **współczynnik dzietności** wyniósł niespełna 1,38 (na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) przypadało tylko 138 urodzonych dzieci), czyli jest on znacznie niższy (o około 0,75) od optymalnego dla stabilnego rozwoju demograficznego społeczeństwa, wynoszącego około 2,1-2,15.
- Aktualnie wartość tego współczynnika jest jedną z najniższych w Europie i na świecie.

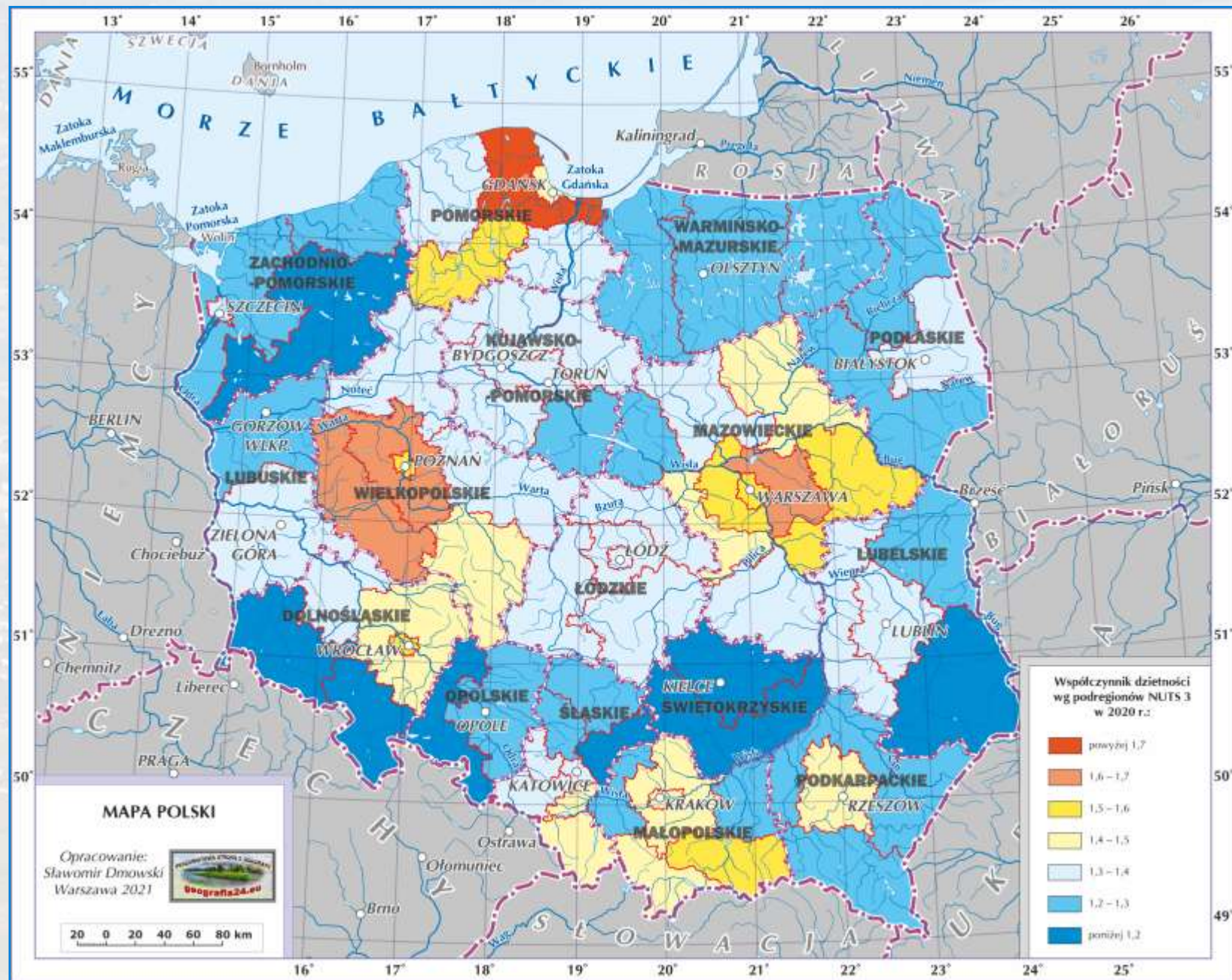

Współczynnik dzietności w Polsce (w 2020 roku)

→ **Współczynnik dzietności:**

- **stosunkowo dobry – powyżej 1,7:**
  - jedynie w okolicach Trójmiasta;
- **niski – od 1,4 do 1,7:**
  - wokół dużych ośrodków miejskich, które cechują się dość dobrą sytuacją gospodarczą i niskim bezrobociem,
  - wokół Warszawy, Poznania, Krakowa i Łodzi;
- **bardzo niski – poniżej 1,4:**
  - w południowo-wschodniej Polsce,
  - w pasie:
    - Chełm – Zamość – Przemyśl,
  - w południowo-zachodniej Polsce,
  - w pasie:
    - Zgorzelec – Jelenia Góra – Wałbrzych – Kłodzko – Głubczyce.

Powtórzenie – Jak walczyć z możliwą depopulacją (w celu zwiększenia liczby urodzeń)?

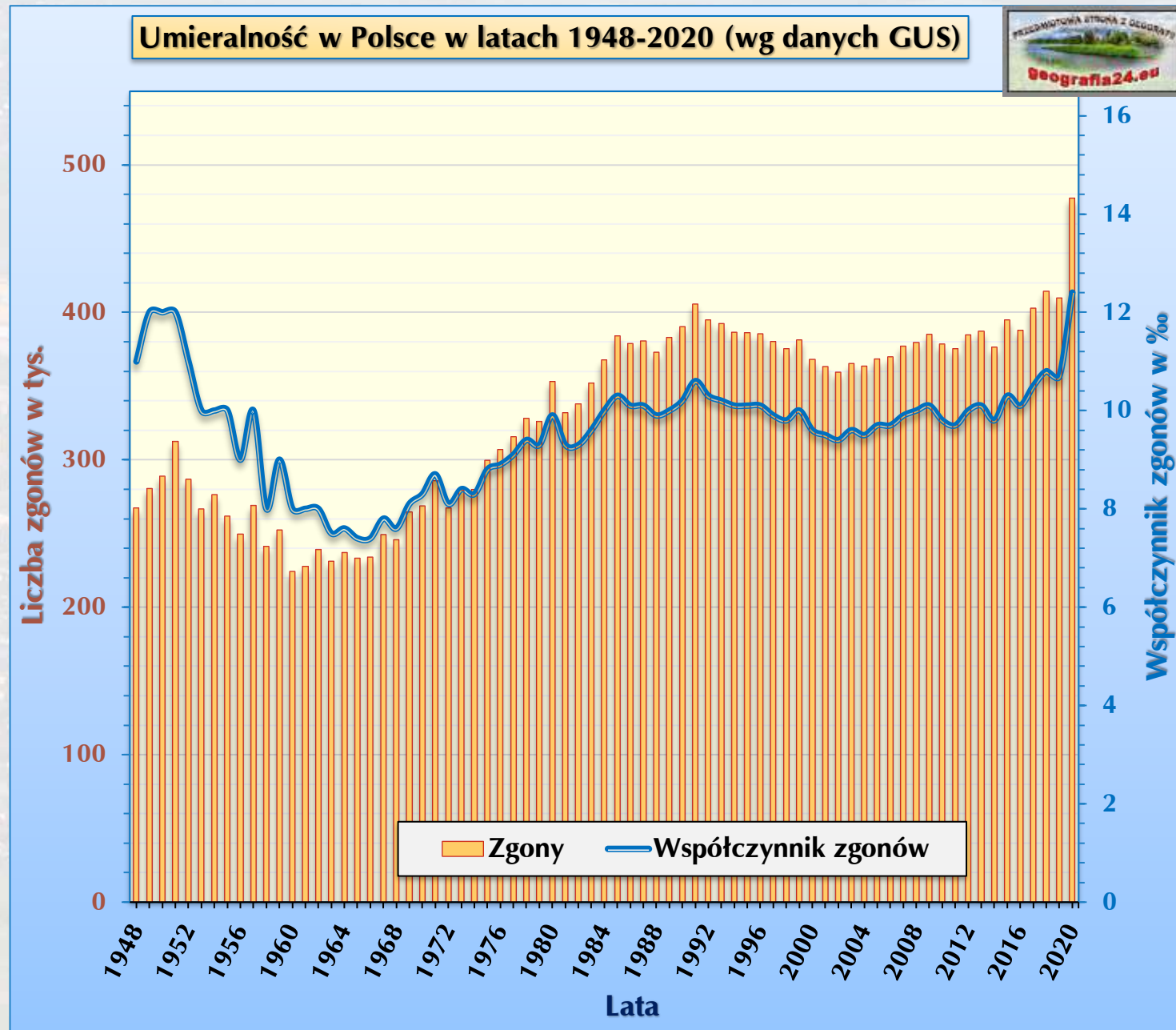
- Istnieje kilka realnych możliwości przynajmniej na złagodzenie wymiaru niewątpliwie czekającej nas depopulacji:
  - należy wprowadzić większe zachęty dla posiadania bardziej licznych rodzin (zachęcać Polki do rodzenia dzieci):
    - pomoc materialna i rzeczowa,
    - odpowiednia organizacja miast, np. żłobki, przedszkola, kluby dziecięce,
    - stosowanie ulg finansowych: becikowe, ulgi na dziecko (odliczenie w PIT), ulgi miejskie, Karta Dużej Rodziny,
    - specjalne programy pomocowe, np. funkcjonujący w Polsce program 500+,
  - wspieranie rodzin od strony usług zdrowotnych,
  - wydłużanie czasu na opiekę nad dzieckiem (urlopy macierzyńskie – choć one już zostały dość mocno wydłużone w Polsce), możliwość zatrudniania opiekunek,
  - wpływ na pracodawców (gwarancja zatrudnienia i dawania równych szans),
  - złagodzić politykę imigracyjną i walczyć ze stereotypami dotyczącymi imigrantów:
    - imigranci mogą poprzez pracę pobudzić naszą gospodarkę, przez co większe sumy pieniędzy będzie można przeznaczać na cele prorodzinne,
    - ważne aby mogły u nas mieszkać całe rodziny,
      - rodziny imigrantów z krajów biedniejszych zwykle cechują się większą liczebnością dzieci,
  - najważniejsze – prowadzenie długoletniej i przemyślanej polityki, tak aby wprowadzać rozwiązania ułatwiające łączenie życia zawodowego z rodzinnym.

Umieralność

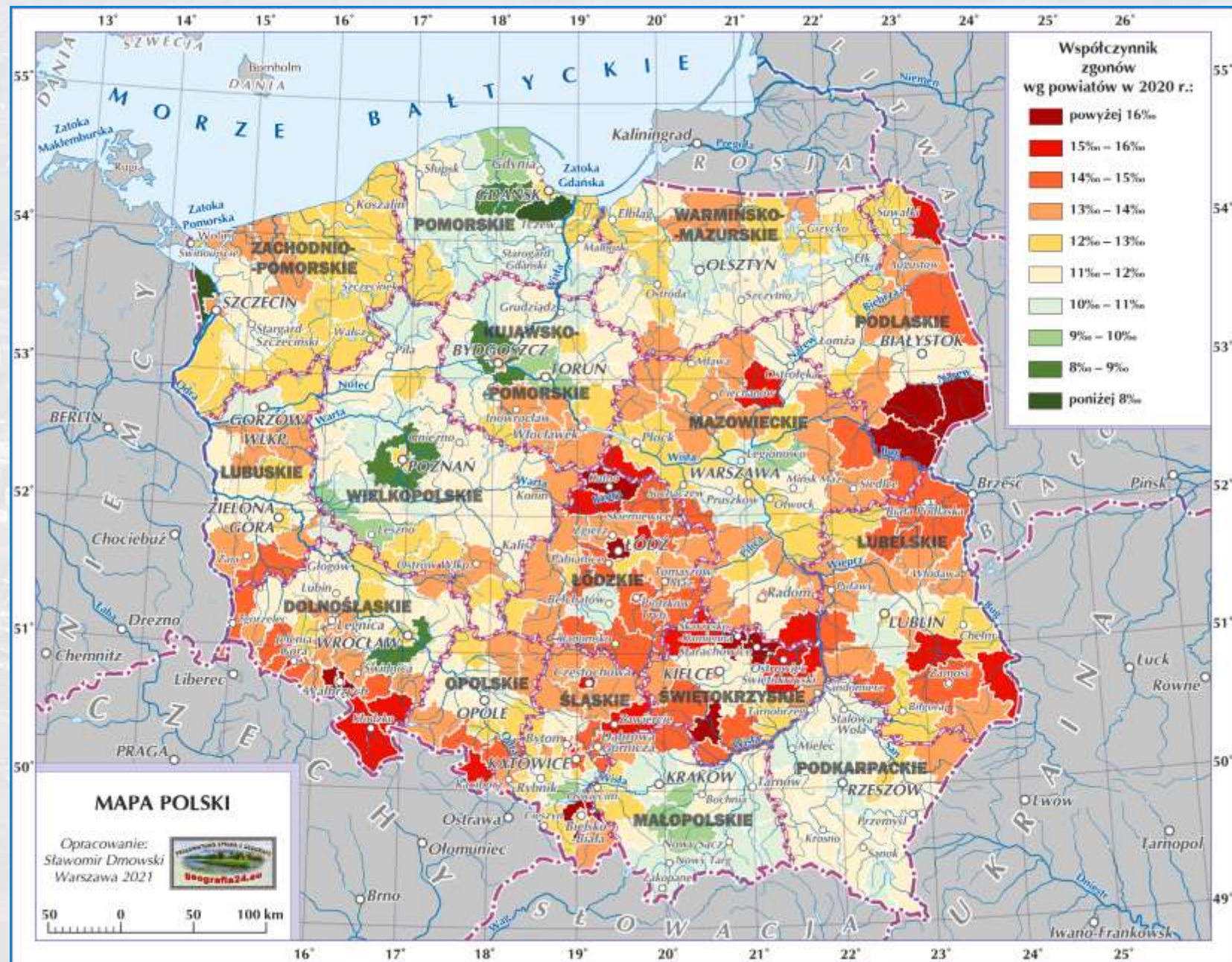
- Umieralność w ciągu ostatnich kilku lat wyraźnie wzrosła (obecnie często umierają bardzo liczne roczniki okresu powojennego):
  - 12,0‰ w 1950 r. (288,7 tys.),
  - 9,6‰ w 2000 r. (368,0 tys.),
  - 12,4‰ w 2020 r. (477,4 tys. – rekordowo wysokie ze względu na COVID-19).
- W ogólnej liczbie osób zmarłych nieco ponad 50% stanowili mężczyźni.

Umieralność

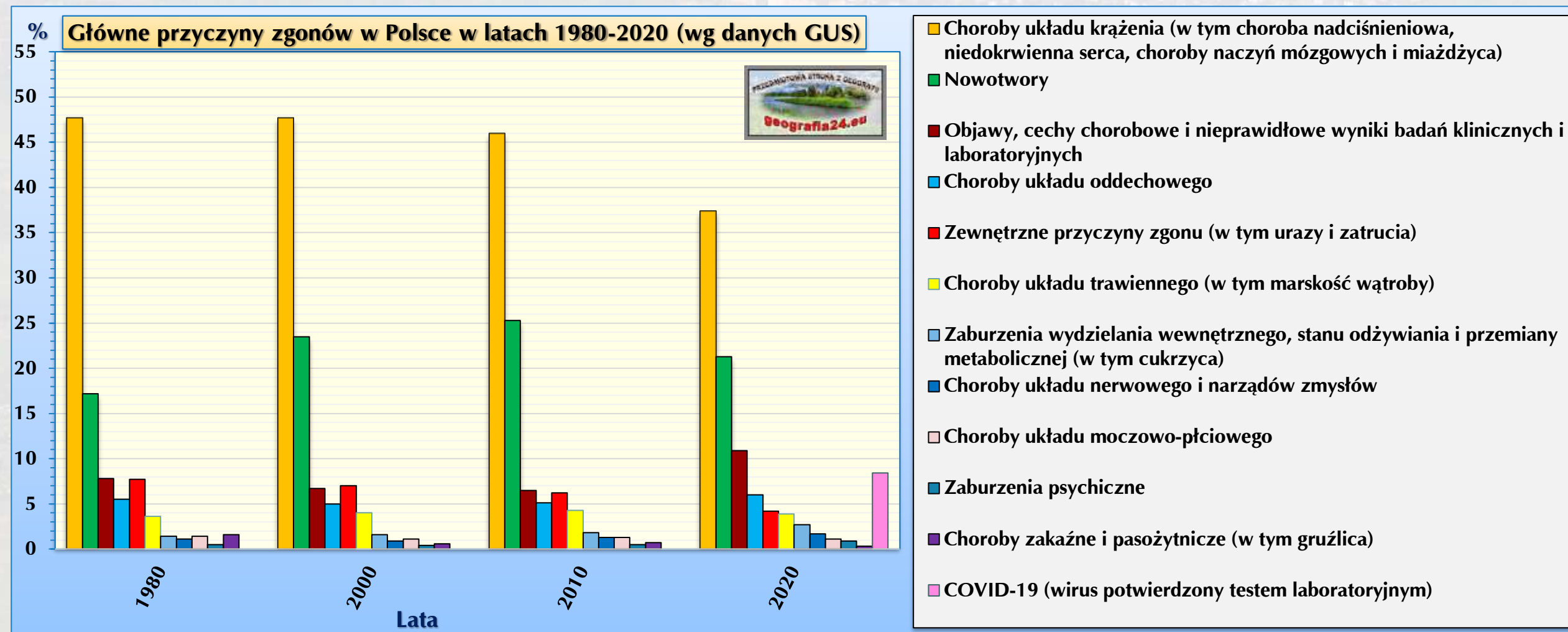
- Od lat 90-tych ubiegłego wieku oraz na początku bieżącego stulecia **umieralność mieszkańców wsi była wyraźnie wyższa niż ludności miast**,
- W ostatnich kilku latach wartości dla wsi i miast zaczęły się zbliżać do siebie.
- **W 2020 roku**, głównie za sprawą łatwiejszego rozprzestrzeniania się pandemii w dużych skupiskach ludności **współczynniki zgonów w miastach były wyraźnie wyższe**:
  - 12,8‰ – w miastach,
  - 11,9‰ – na wsi.
- Najwyższe współczynniki zgonów wystąpiły w powiatach wschodniej i centralnej części Polski.

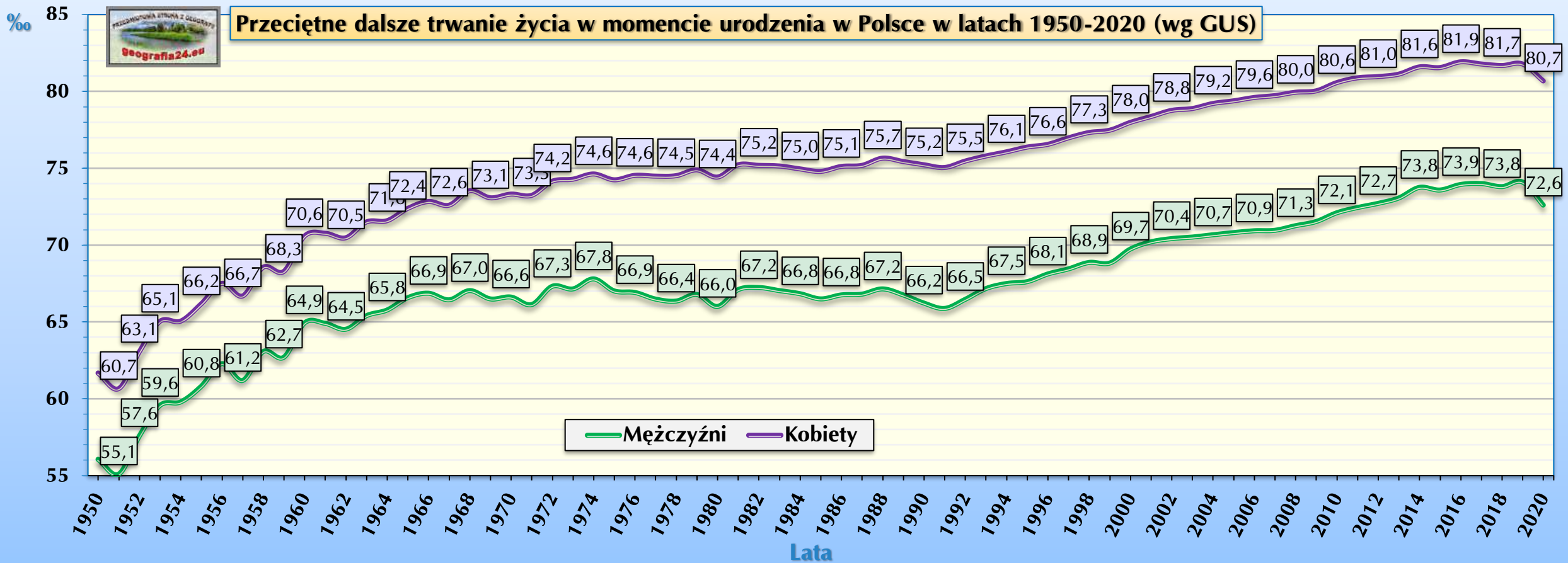
Przyczyny zgonów

- Głównymi przyczynami zgonów od wielu lat są w Polsce tradycyjnie:
  - choroby układu krążenia (w ostatnich latach nastąpiła istotna poprawa),
  - choroby nowotworowe (następuje systematyczny wzrost liczby zgonów).
- W 2020 roku znaczny odsetek stwierdzonych zgonów był wynikiem powikłań wskutek zakażenia COVID-19.

Przeciętne dalsze trwanie życia dla osób w wieku 0 lat

- Obserwowana od początku lat 90-tych poprawa sytuacji w zakresie umieralności korzystnie wpływała na wzrost **przeciętnego trwania życia Polaków** i wartość ta do niedawna wykazywała tendencję wzrostową, zarówno wśród mężczyzn (np. w 2016 roku osiągnięto najwyższy poziom – 73,9 lat), jak i kobiet (w 2016 roku 81,9 lat).
- Niestety w ciągu ostatnich kilku lat tendencja ta się odwróciła i “jak za czasów PRL-u” nie jest dobrze (wskaźnik ten wykazuje tendencję malejącą – obniżył się on w przypadku kobiet do 80,7, zaś w przypadku mężczyzn do 72,6)!
- Spadek w ostatnim roku jest także w jakimś stopniu konsekwencją pandemii COVID-19.

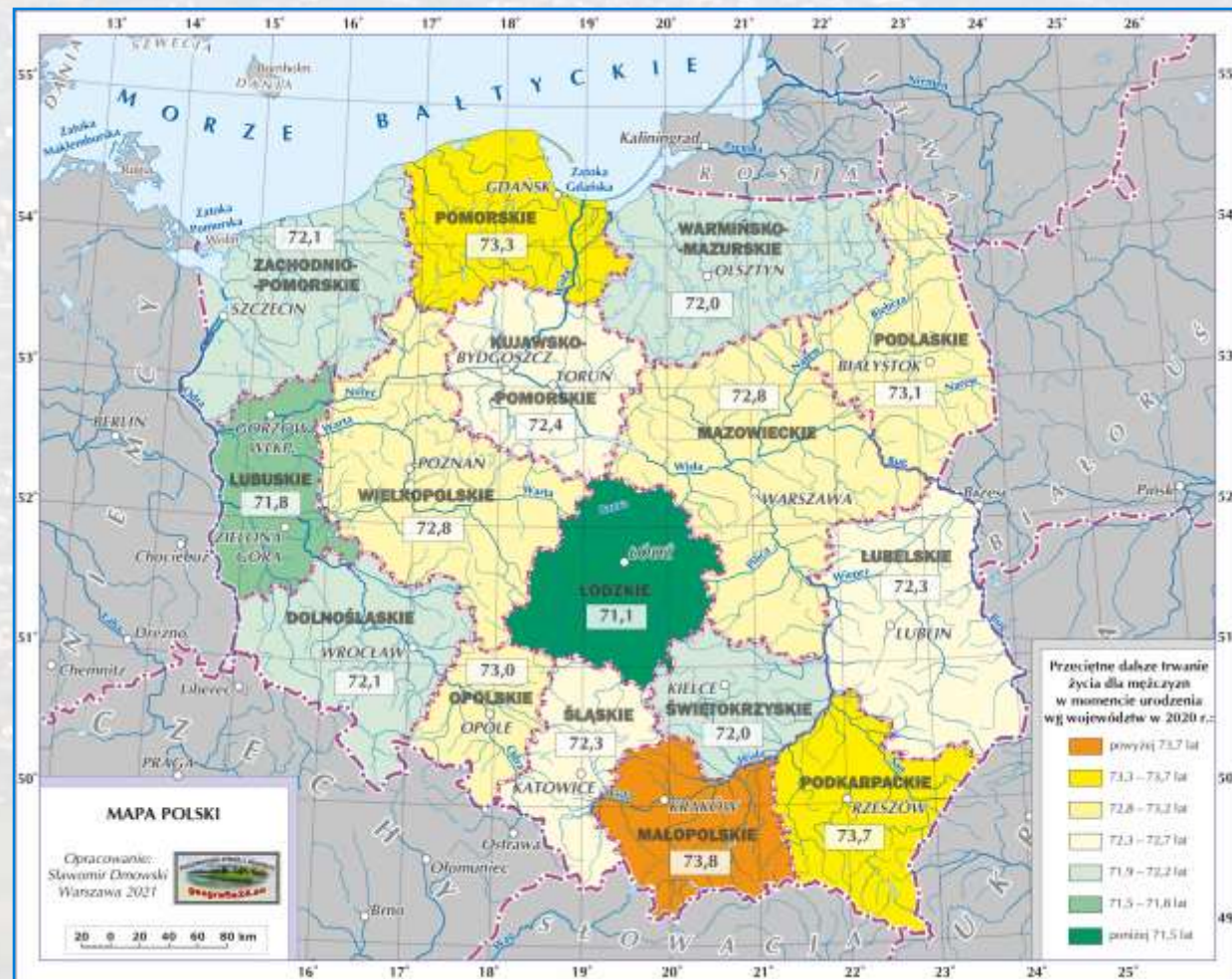
Przeciętne dalsze trwanie życia dla osób w wieku 0 lat

→ **Przeciętne dalsze trwanie życia dla osób w wieku 0 lat** wśród jest najdłuższe w przypadku:

→ **kobiet:** w podlaskim (81,9), podkarpackim (81,8 lat) i małopolskim (81,6 lat),

→ **mężczyzn:** w województwie małopolskim (73,8 lat), podkarpackim (73,7) i pomorskim (73,3 lat).

→ Najkrótszy wiek przeciętnego dalszego trwania życia występuje w województwie łódzkim, zarówno w przypadku mężczyzn (71,1 lat), jak i kobiet (79,6 lat).

Podsumowanie

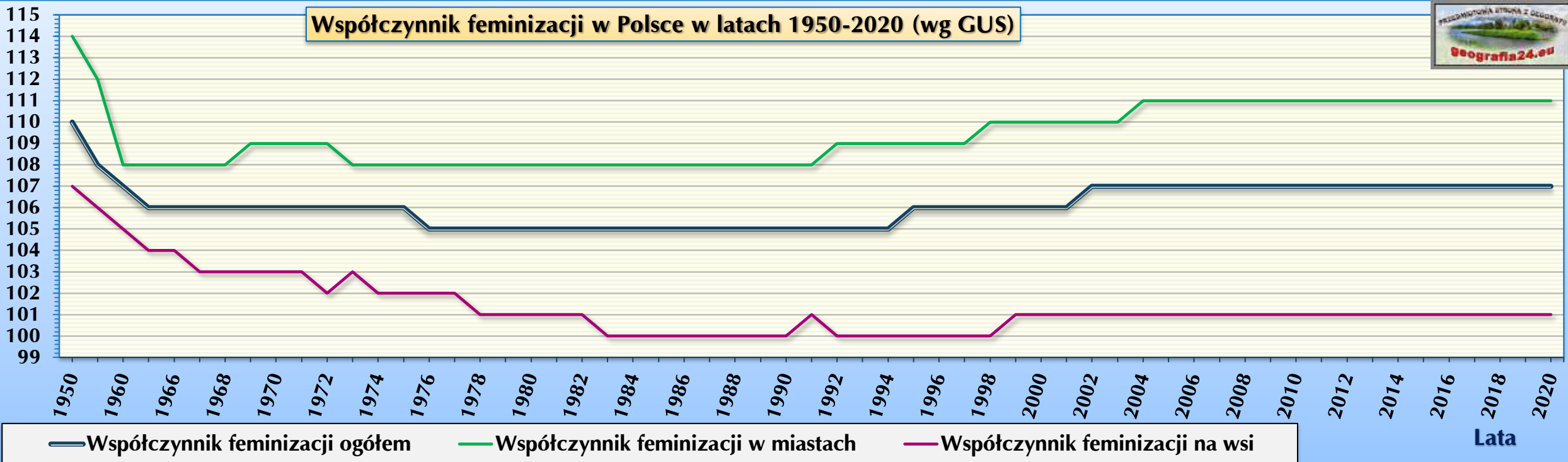
- Obserwowane w ostatnich latach zmiany demograficzne wskazują, że sytuacja ludnościowa Polski jest nadal trudna i nic za bardzo nie zapowiada aby było znacznie lepiej.
- Szczególnie niekorzystne zmiany występują w trendzie urodzeń, co będzie miało negatywny wpływ na przyszłą dzietność (nieco sytuację tę łagodzi pozytywny wpływ programu 500+, ale należy pamiętać, że nawet on nie jest i nie będzie w stanie całkowicie tego zjawiska poprawić),
  - zwłaszcza wobec utrzymującej się wysokiej skali emigracji Polaków za granicę (emigracji czasowej ludzi młodych).
- Niski poziom dzietności przy jednoczesnym korzystnym zjawisku, jakim jest wydłużanie się trwania życia będą powodować zmniejszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy oraz wzrost liczby i odsetka ludzi w starszym wieku, jako efektu zaawansowanego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa.

Struktura płci i wieku – współczynnik feminizacji

- **Współczynnik feminizacji** określa wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.
- I tak, ogólnej liczbie 38,3 mln mieszkańców Polski (w 2020 roku), kobiety stanowią 52%.
  - Na 100 mężczyzn przypada ich 107: wśród ludności miejskiej 111 i wśród ludności wiejskiej 101.

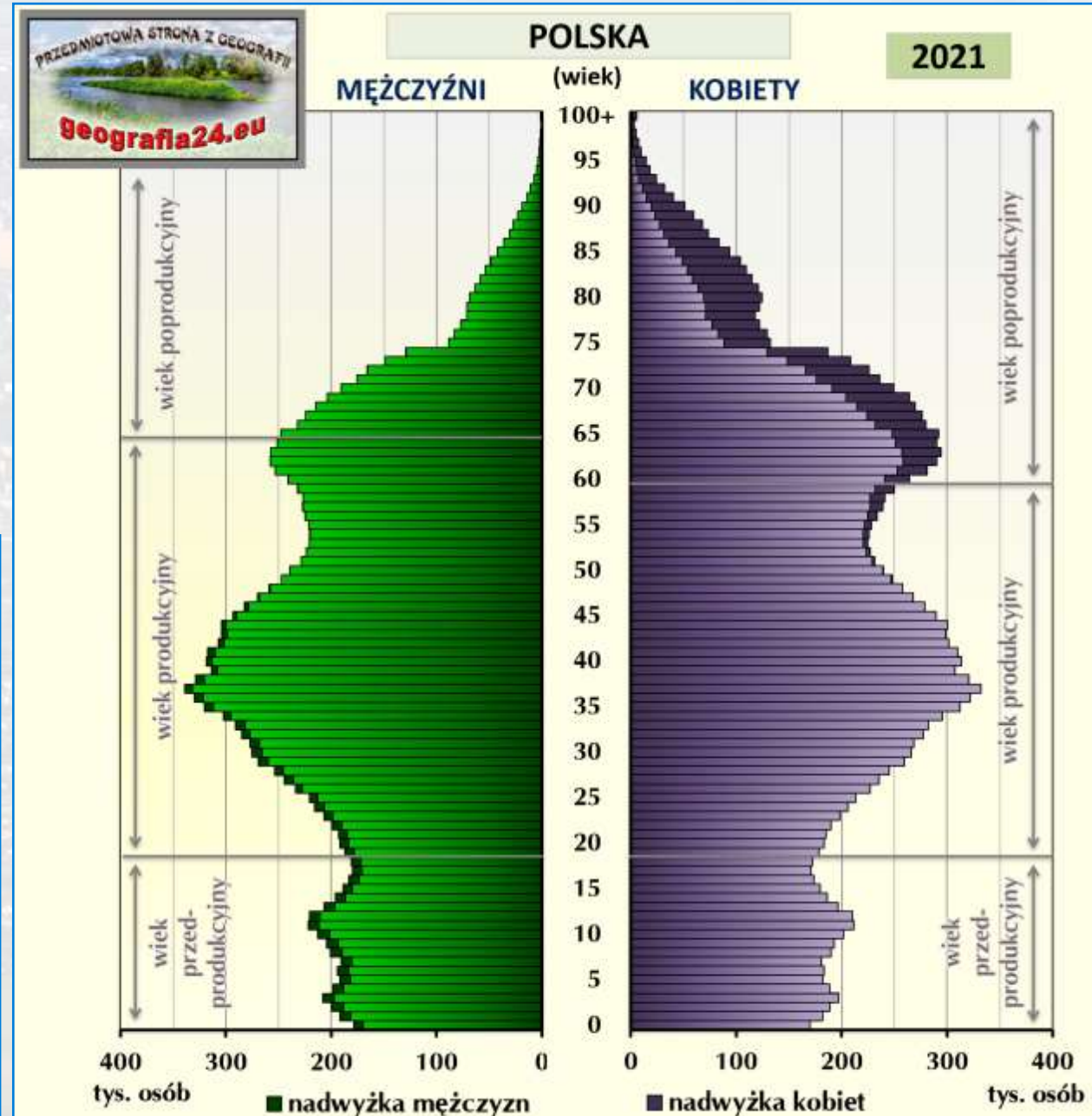

Struktura płci i wieku – współczynnik feminizacji

→ Wskaźnik feminizacji zmienia się w zależności od wieku osób:

- **do 48 roku życia** jest przewaga **mężczyzn**,
- wśród 48-latków: 99 kobiet przypada na 100 mężczyzn;
- **powyżej 48 roku życia** – występuje przewaga kobiet,
- współczynnik feminizacji wzrasta:
  - dla całej grupy osób w wieku 49 lat i więcej współczynnik feminizacji wynosi 125,
  - w najstarszych grupach wieku (70 lat i więcej) wzrasta on do około 180.

Struktura płci i wieku – współczynnik feminizacji

→ Najwyższe wartości współczynnika feminizacji występują przede wszystkim w obrębie największych miast, szczególnie na terenach o dużej gęstości zaludnienia.

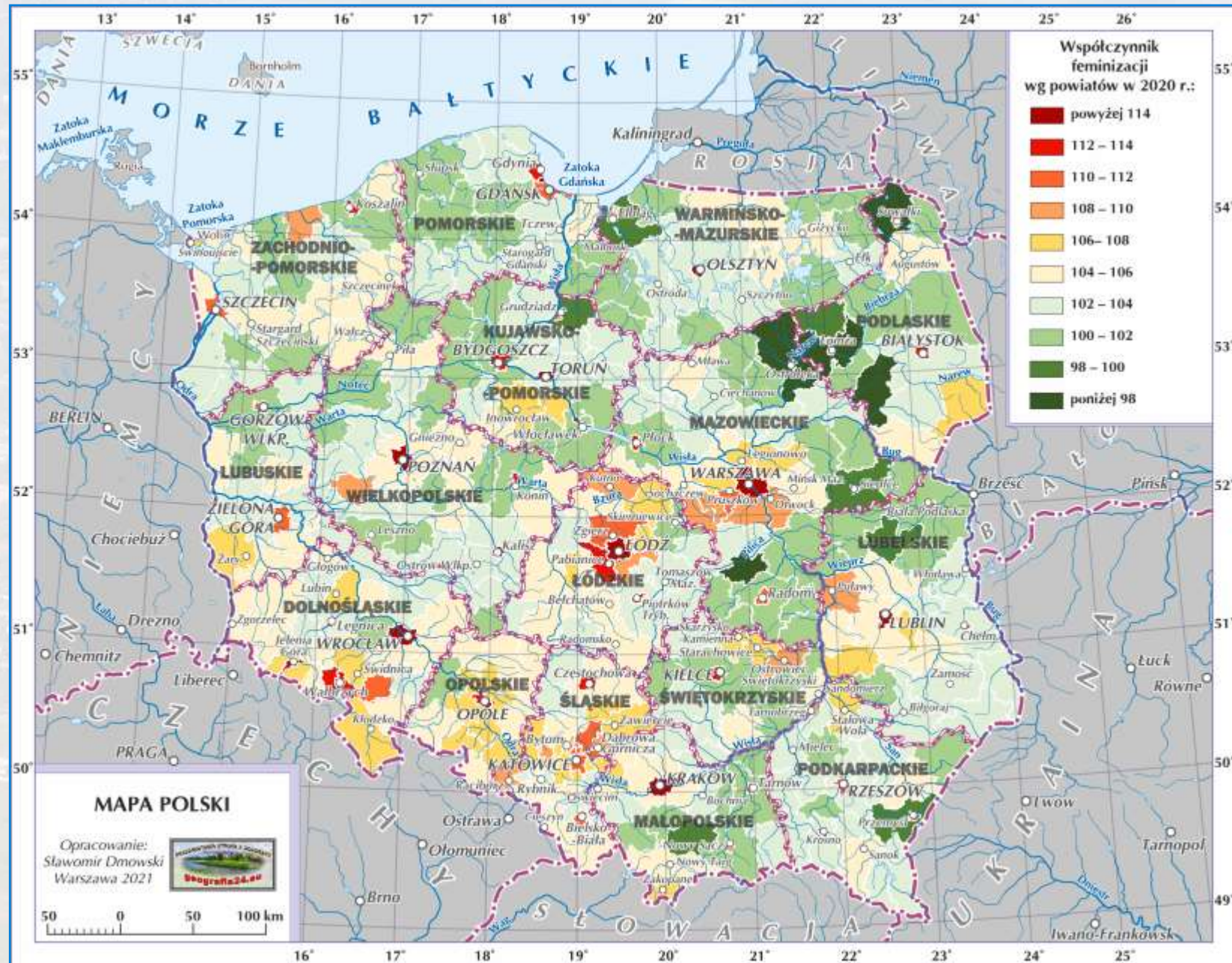
→ Współczynniki powyżej 106 występują w:

- woj. łódzkim (110),
- woj. mazowieckim (109),
- woj. dolnośląskim i śląskim (108),
- woj. opolskim (107).

→ Najniższe wartości występują na terenie słabiej uprzemysłowionym, szczególnie w północno-wschodniej części woj. mazowieckiego oraz w zachodniej części woj. podlaskiego.

→ Współczynniki 105 i poniżej występują w:

- woj. podkarpackim (104),
- woj. warmińsko-mazurskim, podlaskim i świętokrzyskim (105).

Struktura według wieku – udział dzieci i młodzieży

- Głównym skutkiem zmian w procesach demograficznych w Polsce (m.in. stagnacji liczby ludności, wydłużania średniej długości trwania życia, zmniejszania współczynnika urodzeń) jest stagnacja lub nawet zmniejszanie się odsetka dzieci i młodzieży – **osób w wieku przedprodukcyjnym**, i tak:
  - udział **dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat** (ten przedział wiekowy obowiązuje w Polsce) w ogólnej liczbie ludności wynosił:
    - 29,0% w 1990 roku,
    - 24,4% w 2000 roku,
    - 18,8% w 2010 roku,
    - 18,2% w 2020 roku;
  - udział **dzieci i młodzieży w wieku 0–14 lat** w ogólnej liczbie ludności wynosił:
    - 24,4% w 1990 roku,
    - 19,1% w 2000 roku,
    - 15,2% w 2010 roku,
    - 15,4% w 2020 roku.

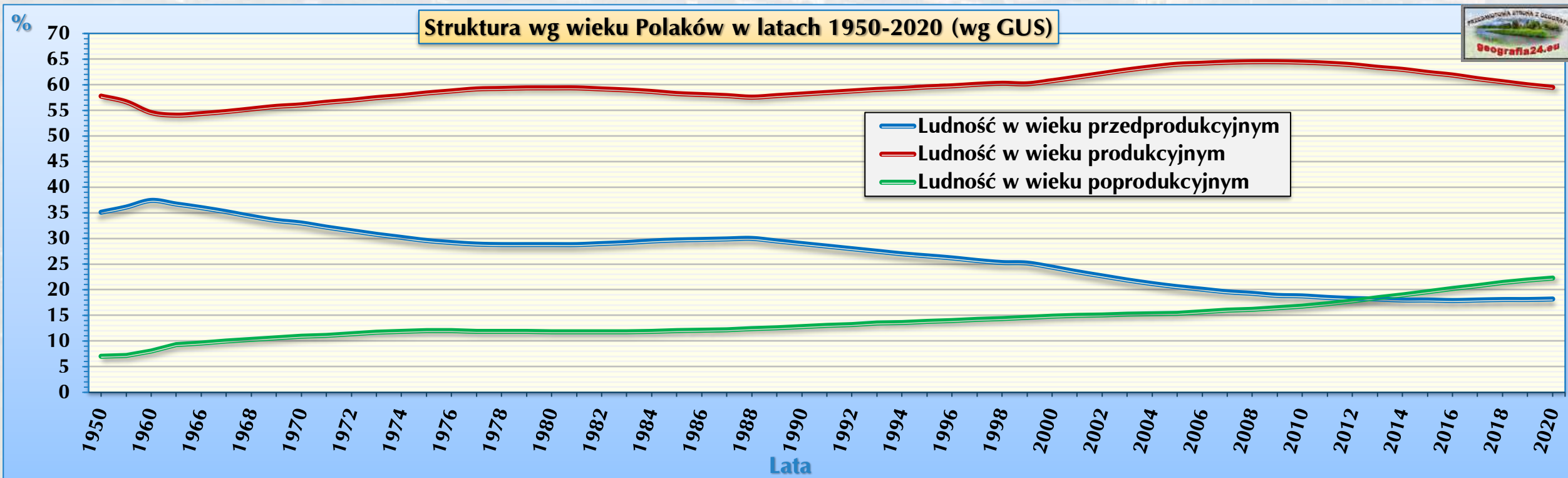

Struktura wg wieku Polaków w poszczególnych latach

→ Prócz zmian w odsetku osób przedprodukcyjnych, obserwujemy także i zmiany w innych grupach wiekowych, przede wszystkim powiększanie się grupy osób w wieku poprodukcyjnym (w polskim prawie: kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyzn w wieku 65 lat i więcej).

Ludność w wieku	Odsetek ludności								
	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2015	2020
przedprodukcyjnym (0-17 lat)	35,1	37,4	33,0	28,8	29,0	24,4	18,8	18,0	18,2
produkcyjnym (18-59/64 lat)	57,8	54,6	56,1	59,4	58,2	60,8	64,4	62,4	59,5
poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	7,0	8,0	10,9	11,9	12,8	14,8	16,8	19,6	22,3

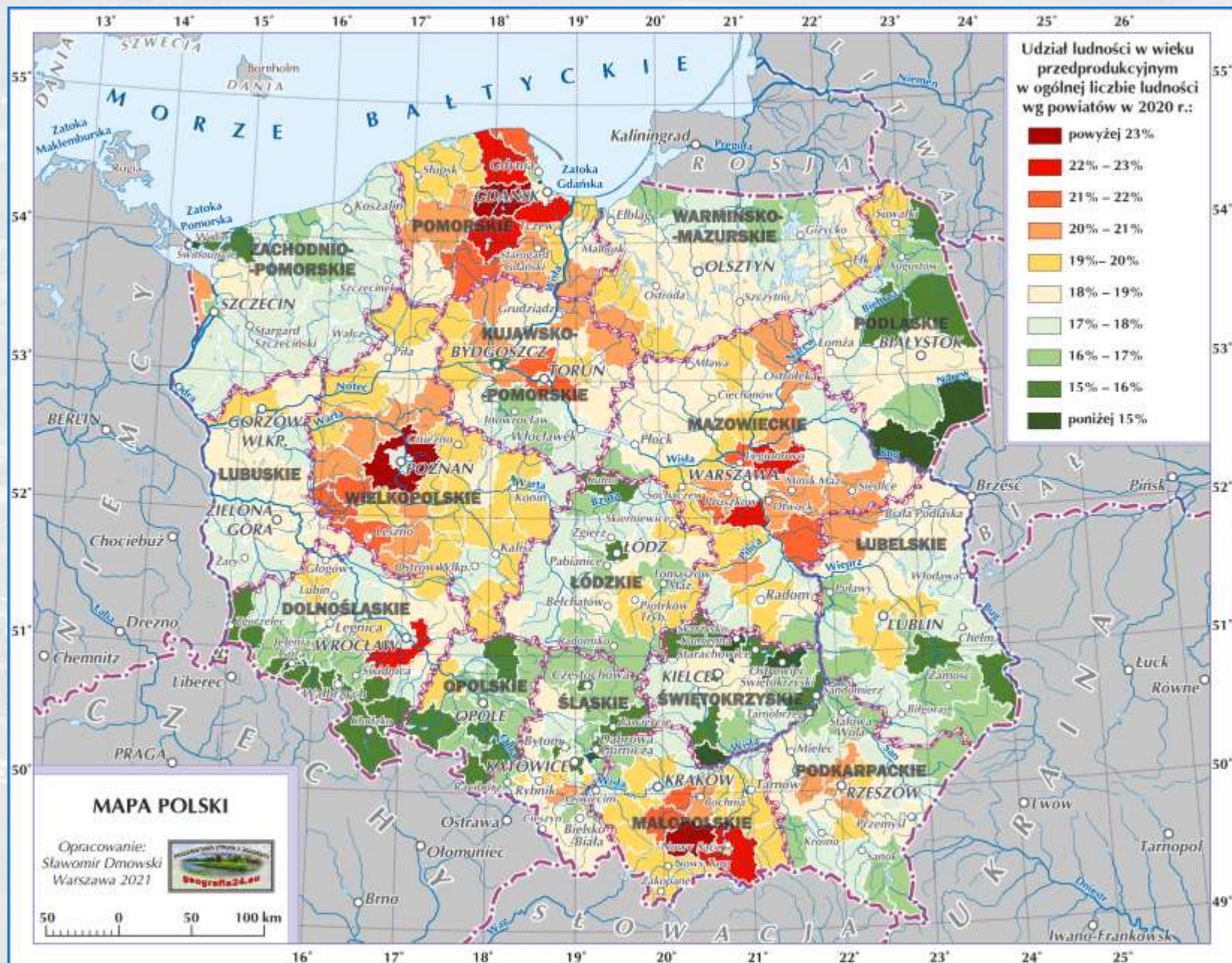
Ludność w wieku przedprodukcyjnym

→ Najwyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem występuje w:

- woj. pomorskim,
- woj. wielkopolskim,
- woj. małopolskim,
- woj. mazowieckim.

→ Najniższe wartości zanotowano w:

- woj. opolskim,
- woj. świętokrzyskim,
- woj. dolnośląskim,
- woj. łódzkim,
- woj. śląskim.

Zmiany demograficzne w grupie osób w wieku produkcyjnym

- W latach 1990-2020 wystąpiły duże zmiany w grupie osób w wieku produkcyjnym – do 2010 roku rosła zarówno ich liczba, jak i udział w ogólnej populacji.
  - W tych latach wchodziły w wiek produkcyjny osoby urodzone w czasie ostatniego wyżu.
- W ostatnich latach obserwujemy spadek odsetka osób z tej grupy wiekowej – w 2013 r. odsetek tej grupy osób wyniósł 63,4%, zaś w 2020 r. już tylko 59,5% i dalej wykazuje tendencję do spadku:
  - zmniejszył się odsetek ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym;
  - zmniejszył się udział osób w grupie wiekowej produkcyjnej mobilnej.

Ludność w wieku	Odsetek ludności (liczba w mln)									
	1990		2000		2010		2015		2020	
Przedprodukcyjnym (0-17 lat)	29,0%	11,0 mln	24,4%	9,3 mln	18,8%	7,2 mln	18,0%	6,9 mln	18,2%	7,0 mln
Produkcyjnym (18-59/64 lat)	58,2%	22,1 mln	60,8%	23,3 mln	64,4%	24,8 mln	62,4%	24,0 mln	59,5%	22,8 mln
produkcyjnym mobilnym (18-44 lat)	40,1%	15,3 mln	39,8%	15,2 mln	40,0%	15,4 mln	39,4%	15,1 mln	37,1%	14,2 mln
produkcyjnym niemobilnym (45-59/64 lat)	18,1%	6,9 mln	21,0%	8,0 mln	24,4%	9,4 mln	23,0%	8,9 mln	22,4%	8,6 mln
Poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	12,8%	4,9 mln	14,8%	5,7 mln	16,8%	6,5 mln	19,6%	7,5 mln	22,3%	8,5 mln

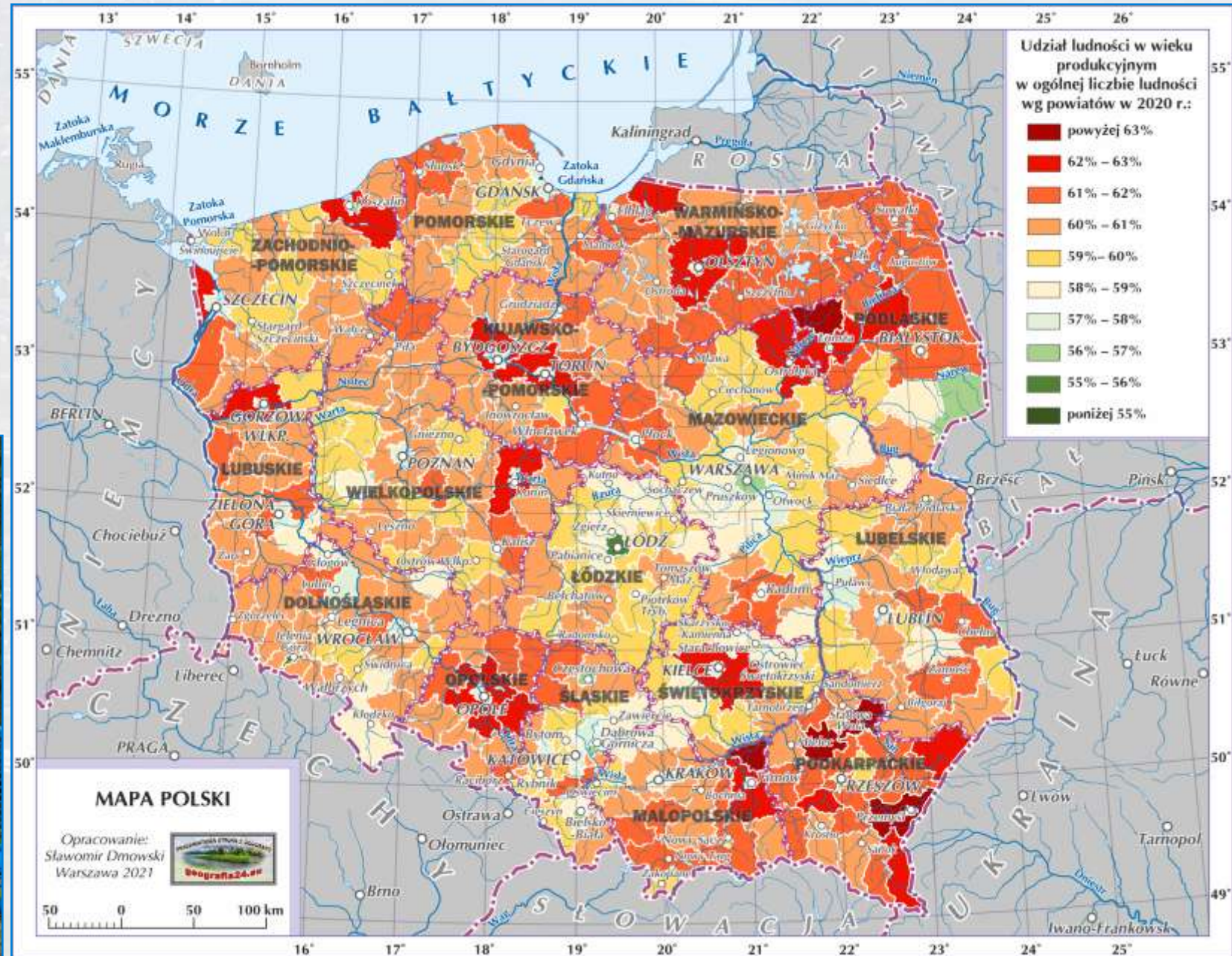
Ludność w wieku produkcyjnym

→ Najwyższy udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem występuje w:

- woj. opolskim,
- woj. warmińsko-mazurskim,
- woj. podkarpackim.

→ Najniższe wartości zanotowano w:

- woj. mazowieckim,
- woj. łódzkim.

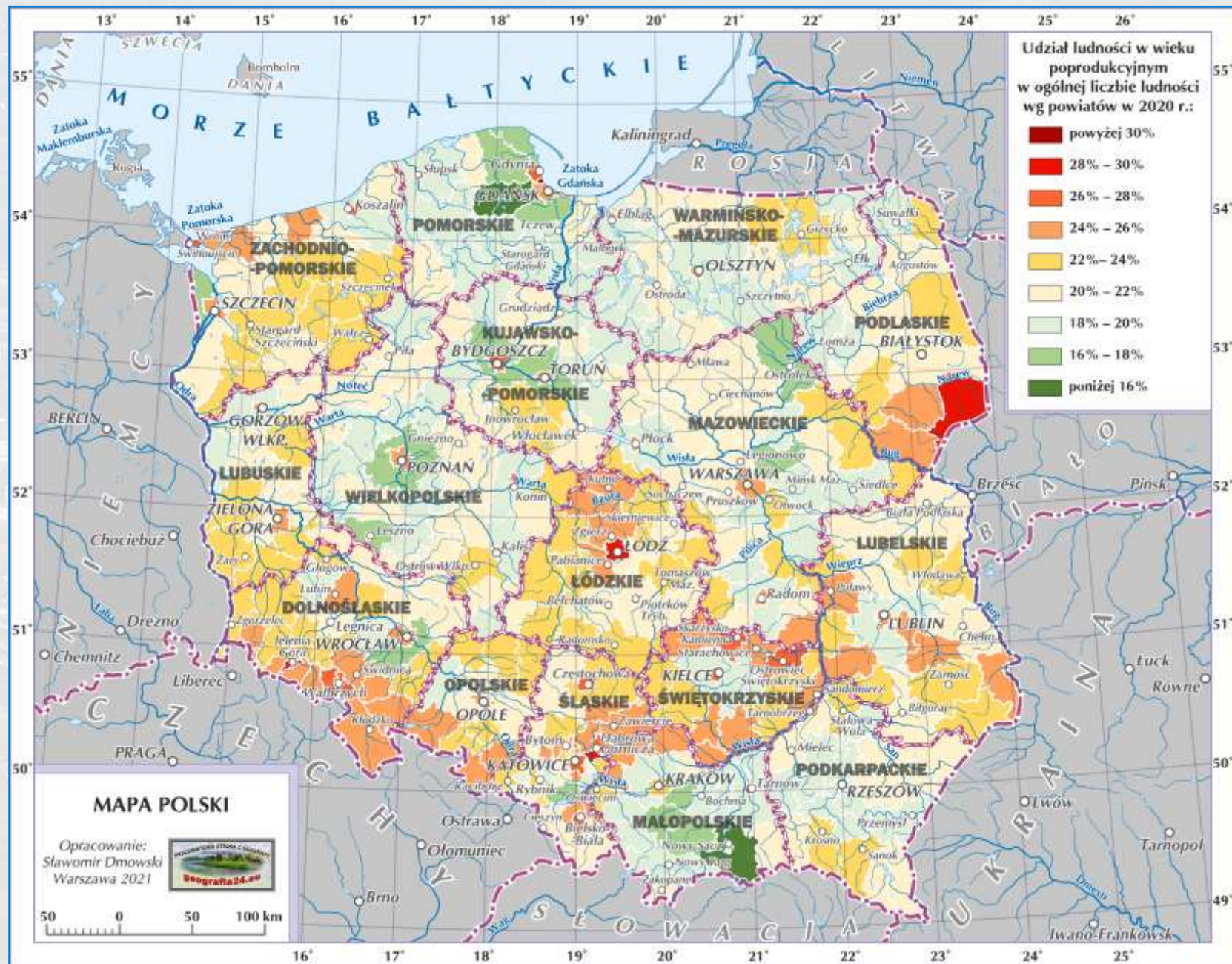
Ludność w wieku poprodukcyjnym

→ Najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem występuje w:

- woj. łódzkim,
- woj. świętokrzyskim,
- woj. śląskim,
- woj. dolnośląskim.

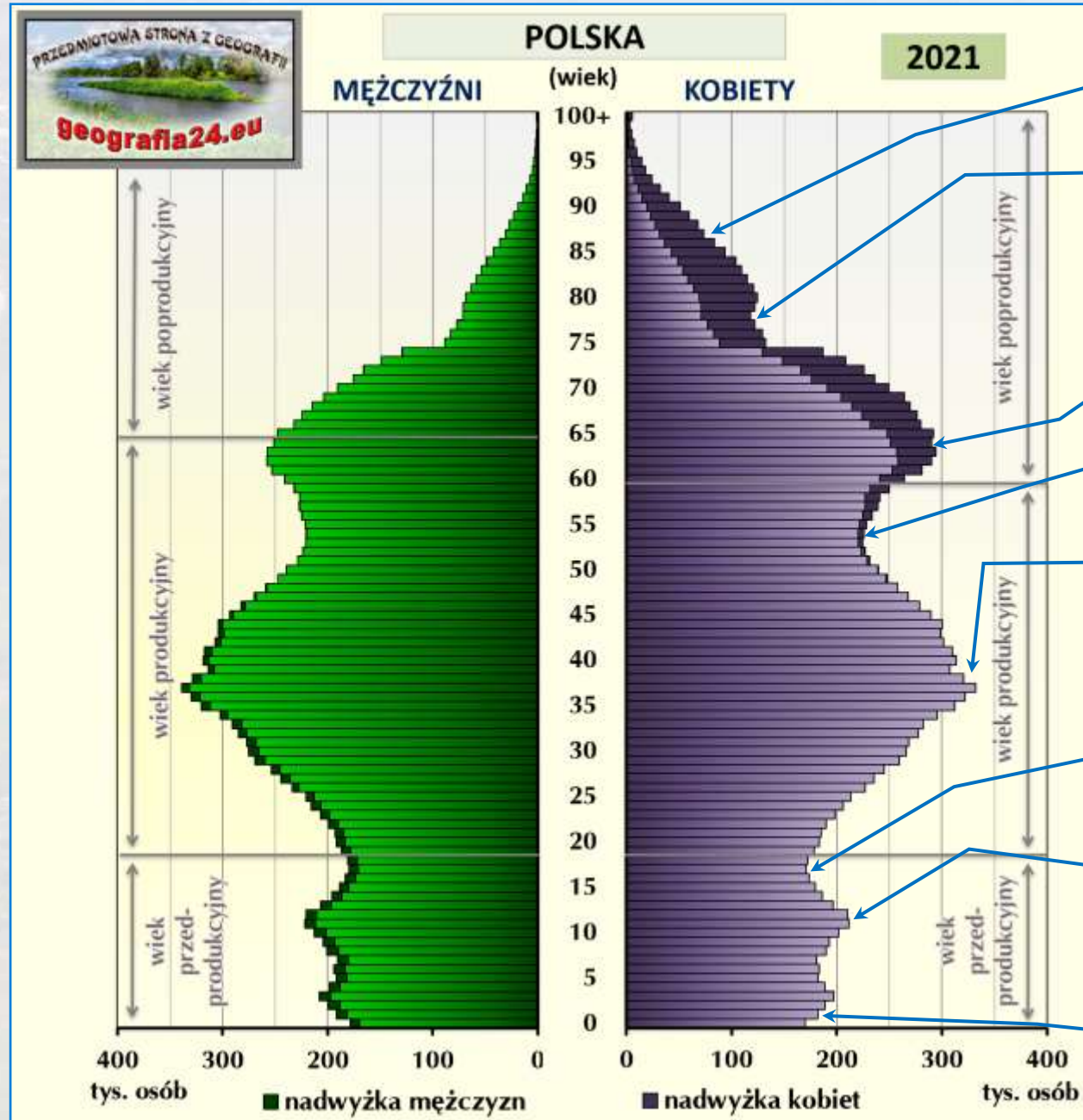
→ Najniższe wartości zanotowano w:

- woj. warmińsko-mazurskim,
- woj. podkarpackim,
- woj. wielkopolskim,
- woj. pomorskim,
- woj. małopolskim.

Piramida wg wieku i płci dla Polski w dniu 1 stycznia 2021 r.

Liczebność roczników urodzonych w okresie międzywojennym maleje z przyczyn naturalnych.

Wcięcie przy grupie wiekowej 75-80 lat jest odzwierciedleniem niewielkiej liczby urodzeń oraz dużej śmiertelności niemowląt i dzieci podczas II wojny światowej.

Wybrzuszenie w przedziale wiekowym 61-74 lat ukazuje **powojenny wyż kompensacyjny**.

Wcięcie w przedziale wiekowym 46-60 lat to **niż demograficzny** odnoszący się do dzieci mniej licznych roczników okupacji.

Wybrzuszenie w przedziale wiekowym 30-45 lat to **wyż demograficzny lat 70. i 80. XX w.** będący **echem powojennego wyżu kompensacyjnego**.

Wcięcie w przedziale wiekowym 16-22 lat jest **echem poprzedniego niżu demograficznego z lat 60.** Niewielka liczba urodzeń to m.in. **skutek dominującego modelu rodziny 2+1 oraz transformacji ustrojowej**.

Niewielkie wybrzuszenie w przedziale wiekowym 9-15 lat to **słaby wyż demograficzny** będący **echem wyżu z lat 70. i 80. XX w.**

Wąska podstawa piramidy wieku i płci świadczy o niskim przyroście naturalnym (niskiej dzietności kobiet i niżu demograficznym). W celu przeciwdziałania negatywnym skutkom tego procesu został wprowadzony, m.in. **program 500+**.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -